

קונמרם

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בלהה

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור]
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבנים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבין משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בלהה

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' בלהה.....ז

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה בלהה.....יט

סוגיות במחשבה בלהה.....ס

ר"א שערם

צירוף ב-ה / ב-ה / ה-ה.....לג

קבלה

בלבביפדיה קבלה בלהה.....לט

מילון ערכים בקבלה בלהה.....מג

ארמית

מילון ערכים בארמית בלהה - תוה.....מו

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בלהה

בלביפדיה עבודת ה' בלהה

ובעומק יותר כמו שמפורש להדיא בדברי רבותינו - הרי כידוע יש י' באיש וה' באשה שיחד משלימים לשם י-ה, וע"ז אומרים חז"ל שכל אשה שחסר לה את האות ה' הרי שאין בה את השורש של השם 'אשה' שבה ומכך כך חסר בה את כח ההולדה, ולכן לא היה מעיקרא לשרי ולד כי לא היה בה את האות ה', ורק לאחר מכן כשהתחלף שמה משרי לשרה שהתחלף ה' בה', שרה נפקדה.

ובשאר האמהות, רבקה ולאה, יש להם מעיקרא את האות ה', אבל לרחל הרי נחסר האות ה' ואומרים חז"ל שלכן מעיקרא היא לא היתה בת לידה, - ובעומק על מנת שהיא תוכל לילד היא צריכה להכניס את שפחתה בלהה להיות צרתה, ומבארים רבותינו שבבלהה יש שני ההי"ן^א והה' של בלהה מאירה ברחל ועי"כ יש ברחל את השורש של הלידה מכח הה' הנוספת שבבלהה משום שהה' היא שורש כח הלידה באשה כמו שנתבאר.

והרי שרחל מכניסה את בלהה להיות צרתה בעומק, מצד מדרגת 'בלהה דתיקון' וחיוד הדברים - הרי כמו שנתבאר השורש הראשון של בלהה הוא בהבל שעליו קם קין והרגו, ומכח כך ראובן שהוא גלגול קין קלקל עוד פעם ובלבל יצועי בלהה כיון שבלהה היא מלשון בלכול מהצד דקלקול.

אבל מצד מהלכי התיקון, זה דייקא להיפך, שמכח שמונח בבלהה ההכפלה של האות ה', עי"כ נתגלה אצל רחל השורש של כח הלידה.

שורש ה'בלה' שבבלהה ושורש התיקון שבבלהה שמכחה נפקדת רחל בלהה - שפחתו של יעקב אבינו, והיא נקראת בלהה מלשון 'בלה' שמשמעותו דבר המתבלה.

וכמו שמפורש בדברי רבותינו, 'בלה' בהיפוך סדר האותיות הוא 'בהל' וכן 'הבל', וכפי שמבואר בדברי רבותינו בהרחבה שלאחר שקין קם על הבל אחיו והרגו, וחזר קין ונתגלגל בראובן, וזה מה שמתגלה בראובן שהוא בלבל יצועי אביו, שהוא מבלבל ומחליף את מיטתה של בלהה שפחת רחל, במטה של לאה, והיינו שמאותו שורש שקין קם על הבל אחיו והרגו, מאותו שורש הוא בלבל את יצועי בלהה.

ונתבונן להבין את שורש קומת התיקון של הדבר - הרי בד' אמהות שרה רבקה רחל ולאה, שרה היא הראשונה שהכניסה את שפחתה הגר במקומה להיות אשה לאברהם מחמת שהיתה עקרה, כמו שהיא אומרת - "אולי אבנה אנכי ממנה" לצורך שתלד, - והרי כששרה נפקדה היא אומרת "אחרי בלותי היתה לי עדנה" שזה משורש ה'בלה', ולעניינא דידן, מאותו שורש בעומק הכניסה אף רחל את בלהה שפחתה להיות אשתו של יעקב, כלומר, מעין מה ששרה מכח ה'בלותי' שחל בה היא מכניסה את הגר, כמו כן כשרחל איננה יכולה ללדת שמתגלה בה ג"כ מעין ה'בלותי' של שרה, מכח כך היא מכניסה את בלהה שתהיה צרתה.

^א ששתי האותיות ה' הללו כמוכונ שורשם בשם הוי"ה שיש בו הכפלה של האות ה'.

תיקון פגם הזכר שאינו מוליד מכח יעקב אבינו

ונתבונן להבין - כאשר מתגלה ה'בלה' דקלקול כדוגמת ה'בלות' של שרה, זהו העדר כח של לידה, וזה לא מתגלה רק בנקיבה - שרה במה שהיא איננה יכולה לילד אלא בעומק זה מתגלה גם בזכר אצל אברהם שהוא ג"כ היה עקר שאינו יכול להוליד כמו שאומרים חז"ל. ומצד כך, האותיות שלפני ב' ל' ה' הם א' כ' ד' שעולה דכא בבחינת 'פצוע דכא', כלומר, השורש אצל הנקיבה שהיא איננה יולדת זה מכח שחל בה ה'בלה', ה'בלות', אלא שנעשה לשרה נס ש"אחרי בלותי היתה לי עדנה", ומכנגד שורש הפגם אצל הזכר שהוא איננו מוליד הוא בפצוע דכא שמכח שאיננו מוליד נאמר בו האיסור של "לא יבוא פצוע דכא בקהל ה'".

וא"כ, כאשר נעשה שורש התיקון ושרה נפקדה, כמו"כ נעשה התיקון לשורש שמונח באותיות 'דכא' שלפני ה'בלה' שזה תיקון לפגם של הזכר שאיננו יכול להוליד משורש ה'פצוע דכא', ומצד כך מה שנאמר בקרא 'כי כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו וגו' ונתתי להם בבייתי ובחומותי יד ושם' שהם עדיין נקראים 'סריסים', כאשר יתגלה עומק האור של התיקון, יהא נתקן אצל הזכר עצם הכח של ה'פצוע דכא' ומכאן ואילך הם לא יקראו סריסים, כעין מה שאצל הנקיבה נתקן כח העקרות - "אחרי בלותי היתה לי עדנה".

ונתבונן להבין ביתר עומק - הרי על אף ששורש התיקון התחיל אצל שרה והתפשט אצל רחל מכח בלהה, עדיין יש הבדל ביניהם, שהרי אצל שרה מעיקרא הן אברהם והן שרה היו עקרים שאינם מולידים כפי שהובא לעיל

מדברי חז"ל, אך אצל רחל, רק רחל היתה עקרה אבל יעקב מצד עצמו היה מוליד כמו שאומרים חז"ל על הפסוק (בראשית ל, ב) "התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן - ממך מנע ולא ממני", והרי שביעקב אבינו אין את שורש החסרון של 'פצוע דכא' ויתר על כן שהרי כל הויתנו של יעקב אבינו היא בבחינת הלידה שבאות ברית קודש כמו שאומרים חז"ל על הפסוק "כחי וראשית אוני - שלא ראה טיפת קרי מימיו" וא"כ, הוא ההיפך הגמור של מי שאינו מוליד שמשורש ה'פצוע דכא'.

והרי שבצד הזכר התגלה כבר שורש התיקון של ה'פצוע דכא' ביעקב, ומכח כך גם בצד הנקיבה הוא מצטרף לבלהה וע"י כן נעשה ה'איבנה אנכי ממנה', - שורש הלידה המתגלה אצל רחל כמו שנתחדד.

מהות ההעדר שב'בלה' - שהדבר אינו קיים ומהות ההעדר שב'בלבול' - שמחמת כן הדבר אינו מצוי וגלוי

א"כ, עד השתא נתבאר בקצרה תמצית כח הקלקול שבבלהה ותמצית כח התיקון שבבלהה, וביתר עומק - הרי כמו שנתבאר לעיל, בשורש 'בלה' יש שתי מהויות שונות, או מלשון דבר המתבלה ומתכלה שנעשה בו העדר גמור, או מלשון בלבול, וכשזה התגלה בשורש אצל הבל זה היה בבחינת 'בלה' שזה מה שמתגלה בהבל שהוא מת - 'הבל' כשמו ובהיפוך אותיות 'בלה' מלשון העדר שהוא איננו קיים, וכשזה מתגלה אצל ראובן זה מלשון בלבול - שבלבל יצועי אביו, כלומר, זה לא התגלה באופן של 'בלה' כפשוטו אלא באופן של בלבול, שבלבול זה ג"כ כח של העדר, אלא העדר מכח מה שהדברים

רבותינו שבועמק זה קאי גם על יעקב אבינו על מדרגתו שלא ראה טיפת קרי מימיו שהיא בבחינת בור סוד שאינו מאבד טיפה.

ועומק הדברים - יש סוד דתיקון ויש סוד דקלקול, סוד דתיקון זהו מדרגתו של יעקב אבינו שהוא בבחינת 'בור סוד' שלא ראה קרי מימיו, ומצד כך מה שמתגלה אצלו כיסוי והעלם זהו מכח עצמיות מדרגתו שמכסה ומעלימה, אבל מכנגד בפגם של 'בלבל יצועי אביו' שהתגלה אצל ראובן ביחס לבלהה, - הרי ראובן עצמו הוא ה'כחי וראשית אוני' שלאחר ה'לא ראה טיפת קרי מימיו' דיעקב, ה'טיפה ראשונה' של יעקב התגלתה אצל ראובן, ושם דייקא התגלה הצד דקלקול של 'בלבל יצועי אביו' שהרי כפי שנתבאר, כשמבלבלים דבר הופכים אותו ע"י כן לדבר מכוסה ונעלם שאינו נגלה בבחינת סוד, - וכדוגמא לדבר, אחד מדרכי רבותינו כאשר הם כתבו דברים נסתרים ככוונות, צירופים וכדומה, הם כתבו את זה בסדר מעורב, וע"י כן הם העלימו את הדבר, כלומר, הם בלבלו את הסדר בכדי שהלומד לא ידע את סדרם של הדברים וממילא לא יוכל לכוונם כראוי בכדי שע"י כן הדבר יהפך למציאות של סוד [-וזה בחינה דתיקון של סוד תחתון].

וא"כ, כנגד מדרגת סוד עליון שההסתרה שלו נובעת ממקום הצניעות, ממקום ההעלם הפנימי, מתגלה סוד דקלקול ע"י אופן של בלבול כמו שנתבאר.

מבולבלים שמתגלה בהם תפיסת ההעדר בתוך מציאות עצמם גופא.

והרי כמו שהוזכר פעמים הרבה בשם בעל ה'לשם', שמציאות נקראת מציאות מלשון צא- יצא, דבר שנתגלה כדוגמא אבידה שנאבדה ועכשיו היא נמצאה, כיון שכשהיא אבידה היא בלתי גלויה וע"י המציאה היא מצויה וגלויה, ולפי זה גם כאשר הדבר מבולבל הוא נמצא בהעלם ובכיסוי שזה מציאות העדרו.

ומצד כך השורש של 'בלבל יצועי אביו' שמצינו בדברי חז"ל זה פעמיים 'בל', כלומר, 'בל' לעצמו הוא העדר, וה'בל' השני זה העדר מכח בלבול ועירוב של הדברים באופן דקלקול שע"כ נוצר מציאות של העדר כיון שהדבר אינו מצוי וגלוי.

ובדרך רמז, המילה בלבל היא בגימטריא ס"ד שהם האותיות של שורש 'סד' כדוגמת 'סד ביתו בסיד' שבש"ס וכדו' שמשמעותו כיסוי והעלם, שזהו הרי עניינו של הסיד להסתיר את מה שנמצא מתחתיו.

וזה כמובן השורש של המילה סוד שהוא מלשון 'סד', דבר המכסה.

מדרגת הסוד העליון שמכח 'בור סוד' שאינו מאבד טיפה' ומדרגת הסוד התחתון שמכח בלבול ותערובת

ונתבונן להבין עמוק - הרי נתבאר שאצל יעקב מתגלה שורש התיקון של ה'פצוע דכא וכרות שפכה' שאינם מולידים וזה מה שנאמר בו 'כחי וראשית אוני' - שלא ראה טיפת קרי מימיו' שזה ההיפך הגמור לעקר שאינו מוליד, ומצד כך נאמר עליו בלשון רבותינו שהוא 'בור סוד' שאינו מאבד טיפה' שעל אף שכפשוטו זה נאמר במשנה באבות כלפי כח הזכירה בדברי תורה אבל בהקבלה לכך, מבואר בדברי

² דבר המצוי מאד אצל רבותינו הקדמונים.

והבהלה הזו, היא שורש כח הקלקול של 'אשר קרך בדרך' שאוחז בו עמלק.

ושורשו הוא בבית אבא דיליה שזה מה שנאמר בעשיו "נבהלו אלופי עשיו", שזהו שורש הבהלה המתגלה בעמלק כמו שמפורש בדברי חז"ל.

ועולה א"כ, שיש סוד לעומת סוד, מדרגת סוד דתיקון שהוא דבר המכוסה בבחינת צניעות, והיפוכו הגמור של הצניעות זהו טיפת קרי שהיא היציאה לחוץ באופן ההפוך לגמרי מהצניעות דתיקון, ושם שורש אחיזתו של עמלק.

ולפי"ז נתבונן להבין ברור - הרי לשון חז"ל הידוע "אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק", וכפשוטו היינו משום שנאמר שם "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק", שמתגלה רק חצי משם הוי"ה, י-ה שנפרד מה-ו"ה אבל לענייני דידן, מהלך נוסף ב"אין השם שלם" - הרי הוזכר בראשית הדברים שבבלהה מתגלה ההכפלה של האות ה', - וכמו שמבואר להדיא בדברי ר' מנחם מנדל משקלוב ז"ל שמה שיש ב' פעמים ה' בבלהה היינו משום שמתגלה בה עי"כ ב' פעמים בלה, וביאור הדברים בעומק לעינא דידן - הב' פעמים בלה זה שורש כח הקלקול של ה'בל' שהוא כח הבלבול שיוצר הסתר באופן דקלקול, היפך מדרגת ההסתר העליונה של הצניעות שנתבארה.

כלומר, בב' פעמים ה' שבבלהה [וכמו"כ בב' פעמים ה' שבשם הוי"ה] ישנה ה' עליונה וה' תחתונה, וכפי שמפורש להדיא בדברי רבותינו - הה' התחתונה היא שורש מקום הגילוי והה' העליונה היא שורש מקום הצניעות, ומצד מדרגת הה' התחתונה של הגילוי - כאשר נעשה קלקול באותו גילוי, זהו ההבחנה של

ה'אשר קרך' דעמלק - מדרגת קרי דקלקול שהוא הסוד התחתון שמכח בהלה שמסלק את מדרגת הסוד העליון של יעקב אבינו שבבחינת 'בור סוד'

ונתבונן לפי"ז להבין עמוק - הרי כחו של עמלק התגלה במה שהוא בא ונלחם עם בני ישראל ברפידים כלומר, שורש רפידים הוא רפ"ד שהם ר"ת פשט רמז ודרוש באופן שחסר את הס' שהוא הסוד, ובהבנה בהירה ועמוקה - מונח כאן שעומק כחו של עמלק הוא להעלים את שורש התורה שהוא הוא כח מדרגת הסוד של הדברים, והיינו שעמלק לא מתנגד לחלק של ההתפשטות שבתורה שזה הפשט הרמז והדרוש, אלא לשורש התורה שזה הסוד.

וזה העומק של מה שעם ישראל חנו ברפידים ואז בא עמלק, כי כשהם חונים ברפידים היינו שנעלם אז הסוד העליון ומתגלים רק המדרגות התחתונות של הפשט והרמז והדרוש, וכשנעלם השורש של הסוד - שם נעוץ כחו של עמלק.

והרי אצל עמלק נאמר 'אשר קרך בדרך' שזה מלשון קרי כמו שאומרים רבותינו, וכיון שזה כל אחיזתו של עמלק, במדרגת הקרי - המקרה, הרי שהוא ההיפך הגמור מיעקב שנאמר בו "שלא ראה טיפת קרי מימיו", ולענייני דידן - עמלק מסלק את מדרגת 'בור סוד' שאינו מאבד טיפה' של יעקב שע"י כן מתגלה מדרגת הסוד העליון, והוא מגלה את מדרגת הקרי דקלקול שע"כ מתגלה רק הסוד התחתון שבא מכח הבלבול והבהלה, וכבר הוזכר לעיל בשיעור על שורש בהל בסוגיא של בהלה שכח הקרי מגיע מהבלבול והבהלה שלכן אומרים חז"ל שקרי מתגלה אצל מי שבא בדרך, כיון שהוא נמצא במצב של בהלה -

באסתר שהיתה בביתו של מרדכי "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה" שמתגלה אצלה מדרגת הסוד.

ויתר על כן שכשנעשתה ההצלה, אזי מתגלה מכח כך "נכנס יין יצא סוד" - אבל ה'יצא סוד' הזה, איננו מצד מדרגת הקלקול באופן שהוא היפך מדרגת הצניעות, אלא עומק הסוד הוא שכל ההויה כולה הופכת להיות במדרגת סוד.

וזה העומק של 'מנהג ישראל תורה' שהובא כבר ברמ"א בהלכות פורים שנהגו להתחפש בימי הפורים, כיון שע"י כן האדם מצניע את עצמו, כלומר - מה שתמיד הוא בגילוי, ע"י שהוא מתחפש הוא הופך להיות נסתר, וזה א"כ עומק הסוד של מדרגת ימי הפורים שכל ההויה כולה הופכת להיות סוד

אבל כמו שהוזכר, כשזה נופל לצד התחתון שבו, האדר וימי הפורים הופכים להיות הסתרה ע"י תערובת ובלבול שזה הסתרה במדרגת "בלבל יצועי אביו" משורש הקלקול שהתגלה בראובן ובלהה כמו שנתחדד.

ונתבונן להבין א"כ בעומק - כמו שנתבאר, שורש כח התיקון של בלהה הוא במה שהיפך ה'בלבל יצועי אביו', מתגלה השורש של ההסתר במדרגת התיקון וזה מה שמבואר בגמ' בחולין "אסתר מן התורה מנין שנאמר ונאנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" כלומר - הם הם הדברים שהוזכרו עד השתא - מונח כאן שיש הסתר, ויש "הסתר אסתיר" שהם שתי הסתרות, ההסתר העליון זהו מדרגת אסתר שנאמר בה "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה" שזוהי מדרגת הסוד והצניעות העליונה שהיתה בה, אבל כאשר מתגלה הצד דקלקול, מתגלה כח ההסתרה התחתונה שהיא מכח מציאות של בלבול, וא"כ ב'אסתר מן

'בלבל יצועי אביו' שזה הבלבול שחל על 'צועי אביו' דהיינו על מקום הצניעות שמכח מדרגת הה' עליונה שהיא שורש הצניעות וההסתרה במדרגת העליונה.

וכמו כן בשם הוי"ה כאשר יש צירוף של הי-ה וה-וה, הרי שיש צירוף של שני ה' ועי"כ אין את הקלקול של הגילוי שבה' התחתונה ע"י בלבול אלא דייקא שם הוי"ה מאיר בבחינת 'מצות ה' ברה מאירת עיניים'.

אבל מכחו של עמלק ש'אין השם שלם', הוא מפיל את מדרגת ההסתרה של הצניעות העליונה למדרגת ההסתרה תחתונה דקלקול וזהו ה'אין השם שלם'.

הסוד העליון דתיקון והסוד דקלקול שמתגלים זה לעומת זה בימי הפורים

ובסדר מהלכי התיקון, הכח של 'זה לעומת זה' של סוד דתיקון שכנגד בלבול דקלקול מתגלה בעיקר בחודש אדר בכלל ובימי הפורים בפרט, שהרי מצד אחד פורים הוא זמן של סוד כדברי הגמ' - "נכנס יין יצא סוד", אבל מאידך הזמן של חודש אדר ופורים זהו זמן של תערובת - ופוק חזי שזה מה שקורה בפועל בימי הפורים לנגד עינינו שהם הופכים להיות ימים של בלבול ותערובת שזה ההסתר הגמור למציאות הפנימית של הסוד.

שהרי כמו שנתבאר, הסוד הפנימי הוא במדרגת צניעות, ולכן נאמר במגילה שמרדכי היהודי היה מזרעו של שאול כמו שכתוב בפסוק "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני", והרי חז"ל אומרים על שאול שכאשר הוא היה נפנה זה היה באופן של מחיצה לפנים ממחיצה - מערה לפנים ממערה משורש הצניעות שהיתה בו, ואת הכח הזה של צניעות היה למרדכי משורש שאול, ומאותו שורש, נאמר

התורה מנין' מונח שורש של ההסתר העליון ושורש של ההסתר התחתון.

שורש ה'צנע' המתגלה בעץ-נ' דפורים - "עץ גבוה חמישים אמה"

ונתבונן להבין לפי"ז נפלא מאד - הרי כמו שהוזכר, ההסתר העליון הוא בבחינת דבר המוצנע, דבר שנמצא במדרגת הצניעות העליונה והרי שורש המילה צניעות זה צ' נ' ע' שהם אותיות עץ-נ'.

זהו התיקון של העץ גבוה חמישים אמה שנתלה עליו המן לבסוף מצד המדרגה העליונה, - מצד הקלקול, זהו מחשבתו של המן מתחילה "יעשו עץ גבוה חמישים אמה ויתלו את מרדכי עליו", אבל מצד התיקון של העץ הוא מדרגת הצניעות, העץ-נ' שבצנע, משם השורש של ה'עץ גבוה חמישים אמה'.

כשזה מתגלה מצד הקלקול, הרי שזה הופך להיות מקום של בלבול וזה מה שמתגלה באדם שנעשה מבוהל שעי"כ נשימתו נעשית קצרה מכח הבהלה, ומצד כך, מה שנהגינן לקרוא את עשרת בני המן בנשימה אחת זה כאדם שנשימתו מבוהלת - והיינו משום שמיתתם של עשרת בני המן היתה מכח בהלה ובלבול, וכמו אדם שנשימתו מבוהלת שאופן פעולתו היא בחטף ובבת אחת מרוב בהילות, זה העומק המתגלה בעשרת בני המן שנתלו בבת אחת.

ובעומק יותר, הרי כמו שידוע, על אף שהמן ובניו נתלו על העץ, אך זמן תלייתם היה בהפרש גדול זה מזה - זמן תלייתו של המן היה בפסח שהרי שלושה ימים שצמו בני ישראל בשושן לילה ויום וכן המשתה של היום הראשון

והמשתה של היום השני הרי היה בפסח וכמו שמבואר בחז"ל שזה היה ביו"ט שני של פסח בט"ז ניסן שהוא יום קצירת והבאת העומר ותחילת זמן ספירת העומר, ובו ביום נתלה המן, ולעומת כך הרי כמו שמפורש בפסוק, עשרת בני המן מתו ב"ג אדר ולמחרת ב"ד אדר הם נתלו, והרי שהיה הפרש גדול של י"א חודש בין תליית המן לתליית עשרת בניו.

ובפשטות מה שעולה מדברי רבותינו^ד שהמן ועשרת בניו היו תלויים על העץ יחד, ועל אף שהמן נתלה בזמן אחד ועשרת בניו נתלו בזמן אחר לגמרי שזה לכא' סיבה לומר שהם לא היו תלויים בבת אחת, אבל בעומק, על אף שהמן נתלה בניסן והם נתלו באדר, לא הורידו את המן מן העץ^ה, והוא נשאר תלוי על העץ מניסן עד אדר שלאחריו, ובעומק מונח כאן שהמן היה תלוי על העץ בכל גלגל השנה אלא שלאחר מכן באדר צירפו לתליה על העץ גם את בניו.

כלומר - מתגלה כאן העץ-נ' דקלקול בתליית המן היפך הצניעות ששורשו באותיות צנע, עץ-נ' דתיקון, ובעומק, שורש מה שעלה במחשבתו של המן לתלות את מרדכי על העץ זהו משום שבאמת מרדכי הוא במדרגת עץ-נ' דתיקון כמו שהוזכר לעיל שלכן נאמר על מרדכי 'בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני' כי התגלה בו שורש הצניעות של שאול שהיה נפנה גדר לפנים מן גדר, מערה לפנים מן מערה, וכיון שזהו השורש של מרדכי לכן הוא שייך לעץ-נ' דתיקון שבמדרגת הצניעות העליונה.

אבל כשתלו את המן ועשרת בניו על העץ, ראשית, מה שתלו את עשרת בניו בבת אחת

^ד אם כי זה אינו מוכרח לגמרי.

^ה בשונה מחייבי מיתות ב"ד שנתלים שיש דין "לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו" וגו' כי קללת אלקים תלוי" כלשון הפסוק מכח הצלם אלקים שבאדם.

שורש ה"אורה זו תורה" דפורים - אור הבהירות שלהיפך מהבלבול שבחושך ולפי"ז מה שנאמר במגילה "ליהודים היתה אורה" שדרשו חז"ל 'אורה זו תורה', והרי היה יכול להיות כתוב במגילה 'ליהודים היתה תורה' ומדוע נצרך להיכתב 'ליהודים היתה אורה' שידרש על התורה, וביאור הדבר - הרי מדרגת ימי הפורים הם משורש גלות מדי ופרס שהיא המשך של גלות בבל כמו שמבואר בגמ' שרק מחמת הכסא של אחשורוש שהיה בשושן, הועתקה מלכותו לשושן הבירה, אבל בשורש, גלות מדי ופרס היא מאותו שורש של גלות בבל, והרי על בבל אומרים חז"ל "במחשכים הושיבני כמתי עולם - זו תלמודה של בבל", כלומר, בבל זה מלשון בלכול ותערובת, אלא שיש בבבל שורש דקלקול ושורש דתיקון, הגלות כשלעצמה היא שורש דקלקול כמובן, אבל בצד התיקון, הדברי תורה שמתגלים שם הם ד"ת במדרגה של 'במחשכים הושיבני כמתי עולם'.

אבל כשנעשה הנס של ימי הפורים, מתגלה שה"במחשכים הושיבני כמתי עולם" הופך להיות 'ליהודים היתה אורה' שמתגלה בדברי תורה אור של בהירות, דברים ברורים, - היפך החושך שהוא מקום של בלכול, האור הוא מקום של הברור.

ה'ששון זו מילה' דפורים - הסרת ההסתרה התחתונה שבערלה וגילוי הסוד העליון של הצניעות

ומכאן כך מתגלה א"כ, שהמדרגה של הסוד הוא לא מצד האופן של הבלכול משורש 'בלבל יצועי אביו' אלא מדרגת הסוד המתגלה היא באופן של 'אורה זו תורה', מהתפיסה העליונה של מקום הצניעות.

זה באופן של בהלה¹ שהיא הסתרה מכח בלכול דקלקול, ומצד השורש הזה, המן זה קרוב ללשון מהומה שהיא אופן של בהלה כי זה שורשו וזה הוייתו, אבל בעומק, בעצם מה שהמן נתלה שם עם בניו שהוא תלוי שם בגילוי ובפרהסיא, הרי שמתגלה בו היפך ה'כי קבור תקברנו וגו' כי קללת אלקים תלוי שאסור להשהות את הנתלה על העץ, והרי כל קבורה עניינה הוא להצניע את מת, וכשהמן עומד תלוי על העץ מתגלה בו היפך אותה צניעות, ודייקא הוא עומד על העץ לאורך כל גלגל השנה כי מתגלה כאן גלגול מלשון גילוי באופן דקלקול. - זה שורש הקלקול שמתגלה בהמן בתלייתו על העץ-נ' כמו שנתבאר.

ומהשורש הזה, שכפי שהוזכר מה שבא ראובן ובלבל יצועי אביו היינו שחל בלכול ב'צועי אביו' שהוא מקום הצניעות כמו שנתבאר, בהקבלה לכך, אנחנו מוצאים שבסעודת אחשורוש מבקש אחשורוש להביא את ושתי לפניו ולא באה באופן של היפך הצניעות כמו שאומרים חז"ל, - ודייקא משם, מכח עצת המן שהיתה אז, כמו שאומרים חז"ל שממוכן זה המן, מכאן כן גידל אחשורוש את המן מעל כל השרים, והיינו שכל גידלו היה ממקום שהוא היפך של צניעות.

וא"כ בעומק, כמו שנתחדד, יש כאן 'זה לעומת זה', צניעות דתיקון במדרגת ההסתרה העליונה שהוא שורש מדרגת הסוד ולכן אומרים חז"ל שלא מלמדים סתרי תורה אלא לצנועים בלבד כיון שהגילוי של הסוד הוא במקום של מדרגת הצניעות, והיפך כך הוא הסוד התחתון שמתגלה במציאות של בהלה ובלכול משורש 'בלבל יצועי אביו' כמו שנתבאר.

¹ שזה השורש שבקריאת המגילה צריך לומר את עשרת בני המן בנשימה אחת כמו שהוזכר.

שמו ואין בלתו - "אכן אתה א-ל מסתתר", ומצד כך, בעומק מידת הצניעות, האדם נעשה כלי לבורא יתברך שמו שהוא 'הצנוע'.

אין לך מידה שהיא יותר מבטאת את מציאות הבורא יתברך שמו ממידת הצניעות - על אף שהקב"ה מתגלה בעולם, אבל לעולם החלק הגלוי הוא החלק הקטן כביכול בבחינת 'אפס קצתו תראה וכולו לא תראה', רק מעט מאלקותו יתברך שמו נגלית, אבל רובה ככולה, ובוודאי אמיתת הווייתו ית', היא נעלמה מעיני כל חי כלל וכלל.

ולכן הכלי להידבק בו יתברך שמו הוא כח הצניעות.

ומצד כך, מי שלומד תורת הסוד, כלומר - זה לא שהוא לומד בפועל את תורת הסוד בלבד, אלא שבכל הוייתו הוא דבק במדרגת הסוד העליון, וכאשר האדם דבק במדרגה הזו הרי שהוא דבק בלהיות כלי לבורא יתברך שמו.

ולפי"ז נתבונן להבין נפלא מאד - הרי כל מציאות הבריאה בכלל, ובאחרית הימים בפרט, זה מציאות של 'הסתר פנים' כביכול, אלא ש'זעיר פה זעיר שם' יש גילוי, אבל כמעט כל ההנהגה של כלל הבריאה כולה ובפרט באחרית הימים, הינה במציאות של הסתר, ומצד כך - מי שדבק במציאות ההסתר כפשוטו, הרי שיש לו 'הסתר פנים' שהוא מציאות של ריחוק, אבל מי שתופס את ההסתר מדין הסתרה של צניעות מהשורש של הדבר שהקב"ה מתגלה רק במקום הצניעות וההסתרה, נמצא שככל שיש 'הסתר פנים' יותר, יש לו יותר כלי לגילוי הבורא יתברך שמו.

ולכן כמו שדורשים חז"ל "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר - ששון זו מילה" כלומר, מתגלה כאן שורש התיקון של יעקב אבינו שלא ראה קרי מימיו שבזה הוא תיקן את האבר שבו נמצא רוב המהומה והתאוה ולכן דייקא ניתנה בו המצוה של ברית מילה כדברי הרמב"ם ועוד מרבתינו שע"כ מצטמצם כח התאוה והבלבול שבאבר. וזהו "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון", שיש כאן תיקון של האות ברית קודש שנתקן מקום הבלבול ומתגלה דייקא מקום הצניעות.

ונתבונן להבין ברור - הרי מצות מילה היא להסיר את הערלה, והרי הערלה היא כיסוי לאות ברית קודש, וא"כ לכאורה הערלה יוצרת צניעות לאות ברית קודש - אלא שההסתרה שהערלה יוצרת, היא לא הסתרה מדין צניעות אלא הסתרה מדין בלבול כיון שע"י הערלה, האדם שטוף בתאוה מכח 'רוב המהומה והתאוה' כפי שהוזכר.

אבל ע"י ה"ששון זו מילה" שנעשה הסרה לערלה שהיא ההסתרה התחתונה, ע"י שהערלה מוסרת, הרי שהוסר כח הבלבול ומכאן ואילך מתגלה מדרגת התיקון של אות ברית קודש שהוא מקום ההסתרה שזהו הסוד העליון של מדרגת הצניעות העליונה.

הצניעות - האופן להיות כלי לבורא יתברך שמו שהוא 'הצנוע' בה"א הידיעה

וכאשר האדם דבק במדרגת הצניעות בשלימות שזה מדרגת הסוד, הרי שהוא דבוק בו יתברך שמו, כמו שהרחיב המהר"ל בספר נתיבות עולם בנתיב הצניעות, ותמצית עומק דבריו שם - הצנוע בה' הידיעה זה הוא יתברך

¹ שמצד כך מגילת אסתר נקראת מגילה מלשון גילוי כידוע עד מאד.

² כפי שהוזכר לעיל שמצד התיקון בלבד זה בגימטריא ס"ד שהוא שורש האותיות סוד.

רואה כאן את האם ואת הדבר שבטל אליה, וכמובן יש את השלב שלא הוכר עוברת שבו הוא מוצנע לגמרי, אבל גם כאשר הוכר עוברת, זה עדיין ניכר שהוא עובר והוא בטל לאמו.

וא"כ, השורש הפנימי של הצניעות הוא להידבק במקום שהוא בטל, ולכן הגדרנו ששורש צניעות הם האותיות צנע בבחינת עץ-נ' שזה סוד האין, וכידוע שבנ' שערי בינה, השער החמישים זהו המדרגה שכל הוייתו אינו אלא שהוא בטל לשורשו.

זה לא צניעות רק בהגדרה החיצונית שלה ביחס לכיסוי וללבוש - שזה ג"כ קיים בעובר במעי אמו שע"י הכיסוי שאמו מכסה אותו הוא צנוע - אלא עומק הגדרת הצניעות של עובר היא שהוא בטל לאמו, והרי שזהו שורש מקום הצניעות, ולכן הוא מגלה את ההויה האמיתית שכיון שהוא בטל, הרי שהוא 'אין' וממילא הוא מגלה את ה'אני' האמיתי - "כי אני אני הוא", הוא מגלה את הוית אמיתתו יתברך שמו.

שאלה: לכאן' אם תופסים שהסתרה זה צניעות, א"כ סוף סוף הרי לא דביקים במלך עצמו כביכול, כיון שכל אופן ההידבקות היא רק ע"י הלבושים שמסביב למלך.

תשובה: יש את לשון התניא הידוע "מה לי מחבק המלך בלבוש אחד או בכמה לבושים", אבל בעומק ישנה הגדרה יותר עמוקה - מה שהוא מחבק את המלך עצמו זה מכח שהוא דבק בצניעות של המלך והרי שהוא דבק במלך עצמו, כלומר, הוא לא דבק בלבוש אלא הוא דבק בכח הצניעות, ובמה שהוא נהיה צנוע הוא דבק בכח הצניעות של הבורא, ומה מתגלה בכח הצניעות של הבורא? - הבורא עצמו. כלומר, אם אני צנוע הרי שאני נהיה דומיא דהבורא ע"י שאני דבק בצניעות של הבורא, ואז, כמו שבצניעות של הבורא מתגלה הבורא, כך גם בי מתגלה הבורא.

וא"כ, הדביקות הזו היא לא דביקות מדין 'חיבוק', אם זה מדין 'חיבוק'. ומתוך כך הרי שהוא עומד כמציאות לעצמו, מחבק את המלך ומצד כך נאמר - מה לי מחבק המלך בלבוש אחד או בכמה לבושים, וע"ז נאמר "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני" שעל אף שזה 'מיני' אבל זה חיבור שבו האדם הוא עדיין כמציאות לעצמו, [ומצד כך יש

וכאן מונח עומק עצום - בפשטות, ההסתרה היא הסתר כפשוטו והגילוי הוא המבוקש, הוא המיוחל, - "כי באור פניך נתת לנו" וכו'.

אך זה רק צד אחד של המטבע, אבל הצד השני של המטבע הוא שככל שההסתר גדול יותר, הרי שהכלי לגילוי הקב"ה ששורה באדם באופן של "אכן אתה א-ל מסתתר", הוא גדול יותר.

זה התמצית של ההסתר, זה התמצית של הסוד שעולה מכל מדרגת ימי הפורים.

שיזכה אותנו הבורא שכח האור של ימי הפורים ימשיך איתנו כסדר, וההסתר פנים שבתוכו אנו נמצאים הוא יהיה הכלי הגמור לגילוי שלם של הויית אמיתתו יתברך.

שאלות מהשומעים

שאלה: איך כח הצניעות מתבטא למעשה בנפש?

תשובה: ההגדרה העמוקה של הדברים היא שהצניעות נולדת ממעמקי הנפש ע"י שהאדם איננו מעמיד מקום לעצמו, - כל מקום שיש גילוי של 'אני' הרי שהוא מקום של התגלות אבל מקום הצניעות של האדם היינו שהוא בעצם לא מוצא מקום לעצמו, - כמו שעובר במעי אמו הוא בטל לאמו - והרי אין לך צנוע יותר מעובר במעי אמו, ומונח בזה א"כ, שתחילת כל ההויה של האדם מתחילה ממקום של צניעות, כלומר, מלבד כך שהמקור של יצירת האדם הוא מצניעות, גם כל תהליך היצירה שלו בט' חדשי העיבור הוא באופן של צניעות.

כלומר, מונחת כאן הגדרה מאד מאד עמוקה - שורש כל יצירתו של אדם הוא מצניעות, וזה ברור מאד מאד מאד, מה שכך היא יצירתו, זה לא במקרה, מה שכך היא כל צורת יצירתו מלמד שזה עומק כל הויתו.

וכמו שנתבאר, כאן מתגלה גם מהי המהות של הצניעות, המהות של הצניעות הוא 'עובר במעי אמו' דהיינו שהוא בטל לעליון ממנו, לאם, ואיננו עומד כמציאות לעצמו, - כל מי שרואה אותו

לזכור והוא יכול לשכות, ומצד כך, אם האדם הגיע למדרגה שהוזכרה, אם הוא ישאר באותה מדרגה, א"כ לא שייך שהוא יזכור ולא שייך שהוא ישכת, - הוא לא צריך לזכור וק"ו שלא שייך שהוא ישכת, כיון שהוא נמצא שם, ורק אם הוא יוצא מאותה מדרגה במדרגת ה'רצוא ושוב' שלפי ערכו^ט או שהוא נופל משם, אז הוא נכנס למהלכי זכרון ושכחה שהוא יכול לזכור והוא יכול לשכות, אבל כשהוא נמצא שם, זה לא בר-זכרון ולא בר-שכחה.

שאלה: האם עיקר המושג בלבול הוא בלב או שזה לאו דווקא בלב אלא גם במוחין?

תשובה: בדיוק כפי שהזכרתם, וודאי שבלב ששם יש את שני היצרים, חלל ימני וחלל שמאלי, יצר טוב ויצר הרע, הם הם היוצרים את הבלבול, ולכן הבלבול הוא בשורש האותיות ב' ול' שמרכיבות את המילה לב, וא"כ עיקר הבלבול הוא במהלכי הלב, אלא שכשהלב הוא בבחינת "לב טהור ברא לי אלקים" ע"י כן אין בלבול גם במוחין כיון שבמדרגה הזו של טהרה יש בחינה של 'טהירו' 'צהירו' כצהריים, שהכל ברור במח מכח בהירות הלב, אבל כשישנה עדיין מדרגה של יצר הרע, מכח כך נובע בלבול גם במוחין.

ב-ל בלהה בלבניפדיה עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 37454208

זיווג דנשיקין, זיווג דחיבוק וזיווג דיסודות, אבל הכל במדרגת חיבוק].

אבל כאן מדברים על להידבק בעצם מציאות הצניעות והרי שמתגלה אז באדם 'הוי דומה לו', שכמו שהבורא מתגלה במקום הצניעות, כך כשהאדם הוא חפצא של הצניעות, הרי שהוא עצמו הלבוש, שכיון שהוא הצנוע הרי שהוא עצמו הלבוש.

וכשהוא עצמו הלבוש, הרי שמתגלה בו היות אמיתתו. - זו הגדרה שונה לגמרי לגמרי מהגדרת המציאות של חיבוק, בחיבוק הם עדיין שניים שמתחבקים אהדי, אבל כאן ההגדרה היא בדיוק הפוכה, הנברא אינו אלא הלבוש של הבורא.

כשהנברא הוא הלבוש, מה מתגלה בתוך הלבוש? - היות אמיתתו, שהקב"ה גלוי בקרבו.

בהגדרה הפשוטה של הצניעות האדם מלביש ומכסה את עצמו, אם בבגדים ואם בתוספת בגדים כעין מה שנאמר באדם וחוה שהקב"ה תפר להם עלה תאנה.

אבל בהגדרה העמוקה, האדם עצמו הוא החפצא של הצניעות, ואם הוא החפצא של הצניעות הרי שהקב"ה גלוי בתוכו.

שאלה: איך הדבר יכול להתגלות אצל האדם, איך זה מאיר לו?

תשובה: הלשון של 'מאיר' שנקטתם הוא יותר מחודד מהלשון של גילוי שנקטתם בתחילה, - כלומר, אין כאן גילוי אלא שמאיר לו היות אמיתתו. **המשך** שאלה: ואת התפיסה הזו צריך להמשיך ולזכור אותה?

תשובה: זה לא הגדרה של זכירה, זה הגדרה של הכרה, זכירה ושכחה שייכים בדבר שהוא מחוץ לאדם, ואז האדם זוכר אותו או שהאדם שוכח אותו, אבל בהיות אמיתתו, זה גילוי של הכרה, זה לא במהלכי זכרון ושכחה. - כמו שכשאדם נמצא במקום מסויים, הוא לא שוכח והוא לא זוכר שהוא נמצא במקום זה - הוא נמצא שם - ורק כשהוא יוצא משם, הוא יכול

^ט כיון שהאדם לא יכול לעמוד שם בכל עת ובכל שעה וחייב להיות שיש לו 'שוב' לאחר מכן למציאות התחתונה.

מדור מחשבה

בלביפדיה מחשבה
בלהה

סוגיות במחשבה
בלהה

בלביפדיה מחשבה בלהה

צירוף האותיות בלהב - שורש השם 'בלהה'

המקום הראשון בו הוזכרה בלהה שפחת רחל, הוא בפרשת ויצא (כט, כט) שם הוזכר שהיתה שפחתו של לבן, וכשמוסר לבן ליעקב את רחל ביתו לאשה, נותן לבן לרחל ביתו את בלהה שפחתו, לה לשפחה.

המקום הבא בו הוזכרה בלהה, הוא בפרק הבא (ל, ג-ד), כשראתה רחל שאינה יולדת, "ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי", ולכשעונה יעקב לרחל ואומר לה "התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן", אומרת רחל "הנה אמתי בלהה בא עליה, ותלד על ברכי, ואבנה גם אנכי ממנה".

ואכן בהמשך הפסוקים מובא שרחל נתנה את בלהה שפחתה לאשה, ויבוא אליה יעקב, ויולדת לו את דן ונפתלי.

נמצא אם כן שמהלך חיי בלהה שהוזכרו בפסוקים הנ"ל הינם שלשה, בתחילה היתה שפחת לבן, לאחר מכן היתה שפחת רחל, ובסוף ניתנה ליעקב כאשה אך עדיין היא מוזכרת כשפחת רחל. ונחלקו רבותינו אם גדר נישואיה ליעקב היו בגדר אשה גמורה או לא.

דרגת בלהה שעומדת במקומה של רחל

המקום הבא בו הוזכרה בלהה בפרשות, הוא בפרשת וישלח (לה, טז-כב) לאחר פטירת רחל בדרך אפרת היא בית לחם. ושם נאמר "ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו, וישמע ישראל". רש"י על אתר מביא את דברי הגמרא (שבת נה:) 'מה אני מקיים וישכב את בלהה, מלמד שבלבל מצעו של אביו, ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה'.

ומוסיף רש"י, ולמה בלבל וחלל יצועיו, שכשמתה רחל נטל יעקב מטתו שהיתה נתונה

תדיר באהל רחל ולא בשאר אהלים ונתנה באהל בלהה, בא ראובן ותבע עלבון אמו, אמר אם אחות אמי היתה צרה לאמי, שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי, לכן בלבל והכניס את מיטתו של יעקב לאהל לאה אמו.

כאן אנו מוצאים יחס רביעי בחיי בלהה, קודם לכן היתה שפחת לבן ואח"כ שפחת רחל, ואח"כ עלתה למדרגת אשת יעקב, אך עדיין היתה בהגדרת 'שפחת רחל'. אכן כאן לאחר שמתה רחל, תפסה בלהה את מקום רחל, שמיטתו של יעקב שהיתה מונחת תדיר באהל רחל עברה לאהל בלהה.

ואולם מצינו בדברי חז"ל (ב"ר לה, כא) לשון אחר, שלאחר פטירת רחל הכניס יעקב את בלהה לאהל רחל, ועמדה במקומה והיתה מינקת בנימין, וגידלה את יוסף. ההפרש בין לשון זה ללשון המבואר ברש"י שיעקב נטל את מיטתו מאהל רחל לאהל בלהה, בדקות הוא, מי בא למי, האם בלהה היא זו שעלתה בדרגתה למקום רחל, ונכנסה לאהל רחל. או שרחל נעתקה ממקומה הקבוע וירדה למטה למדרגת שפחתה. ובדקות יותר השאלה היא גם ביחס ליעקב עצמו, האם נעתק מאהלו הקבוע וירד למטה למקום בלהה, או שבלהה היא זו שעלתה למקום רחל ויעקב נשאר במקומו.

בחינות אלו הינם גם ביחס של עליון ותחתון, שהרי האמהות הינם בדרגת עליונות והשפחות תחתונות, ובלהה וזלפה בדרגתם תחת רחל ולאה, שבערך הכולל נמצאות בדרגה העליונה [ולאה למעלה מרחל]. ואם כן יעקב שהיה באהל רחל, כשקבע את מיטתו באהל בלהה ירד בדרגתו. וכמו כן הינם ביחס של חיצוני ופנימי, שהרי האמהות הינם בבחינת פנימיות והשפחות בבחינת חיצוניות, שכן בלהה וזלפה בגמטריה 'חיצון', ומטעם זה האמהות נוטות לחסד ואילו השפחות לדין, וכן על זה הדרך. ואם כן אם יעקב נטל את מיטתו מאהל רחל לאהל בלהה, הרי שבכך ירד בדרגתו וכן בא לבחינה החיצונית.

שיהיו מכלל בני רחל. שכמו שנתבאר, הרי שנכנסה בלהה להיות תחת רחל, ועמדה במדרגתה, ומתוך כך היתה ראויה להוליד שני בנים כמו רחל שילדה שנים, ובכך היה עומד מנין השבטים של ידי רחל לארבע, שנים שילדה בעצמה ושנים שילדה על ידי בלהה שנכנסה תחתיה ועמדה במדרגתה.

וכעת משבא ראובן ובלבל יצועי אביו, הרי שגרם במעשיו שאותם שני שבטים שהיו אמורים להוולד מרחל על ידי בלהה, נולדו לאסנת, ובעומק הדברים גרם שבלהה לא תעמוד במקום רחל להיות תחתיה בדרגת 'אם'.

וזהו שאמרו ש'בלבל יצועי אביו', כלומר, אין הכוונה רק שהעתיק מקום מיטתו של יעקב, כפשוטו, אלא שהתגלה כאן העדר גילוי שלם של בלהה, שהיתה בלהה צריכה להיות במדרגה היותר עליונה [ולהגיע לליבו של יעקב במקומה הקבוע של רחל], ובמעשה זה גרם לך שלא תבוא בלהה לדרגה זו. אלו הם הפנים העמוקות של פעולת ראובן שבלבל יצועי אביו, במה שגרם במציאותה של בלהה.

שתי בחינות בבלהה

בבחינה הפשוטה הרי שישנם שלש אבות, אברהם יצחק ויעקב, וארבעה אמהות, שרה רבקה רחל ולאה. ואולם מצינו בחז"ל שגם השפחות יש להם בחינה של אמהות, ואזי הארבעה נהפכים להיות ששה.

בחינה נוספת היא, שישנם ארבע אמהות ביחס ליעקב אבינו, והם רחל ולאה זלפה ובלהה, הם ארבע האמהות בפרטות. וארבע הכוללים שהם שרה רבקה רחל ולאה.

מעשה הרי שאלמלא מעשה ראובן שבלבל יצועי אביו, היתה בלהה נכנסת לקומת רחל להיות תחתיה, ואזי היו לה שתי בחינות, בחינה של אם כחלק מהששה או מהארבעה בפרטות, ובחינה של אם מצד מה שנכנסה תחת רחל.

בלהה בבחינת מ"ב מסעות

והנה מיתת רחל היתה באמצע הדרך, בדרך בית לחם, וכפי שמובא במדרש (ויגש מד, כד) שכשבאו האחים לבקש מאביהם לשלוח איתם את בנימין

ללשון זו המובאת במדרש, מובן יותר היחס החדש של בלהה כמי שתפסה את מקום רחל, כאן בלהה אינה נשארת בדרגתה כשפחת רחל שניתנה כאשה ליעקב, אלא מתעלה בדרגתה עד שמגיעת לדרגת רחל ונכנסת תחתיה. אכן גם ללשון שהביא רש"י שהעתיק יעקב את מיטתו לאהל בלהה, הרי שכעת תפסה בלהה את מקום רחל בבחינה זו שמיטתו של יעקב שהיתה תדיר באהל רחל הינה באהל שלה.

במעשה ראובן גרם שלא תהא בלהה במדרגת רחל

בשלב זה בא ראובן ותובע את עלבון אמו, ואומר אם אחות אמי היתה צרה לאמי, שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי, הלך והכניס את מיטת יעקב לאהל לאה אמו. ועל זה אומר עליו יעקב (מט, ד) "פחו כמים אל תותר, כי חיללת יצועי עליי". ולמרות שהיה בכור ועליו נאמר (שם ג) "יתר שאת ויתר עוז", ניטלה ממנו הבכורה עם כתר הכהונה וכתר המלכות, בגין עוון זה, והפסידם.

והנה י"ב בנים נולדו ליעקב אבינו, וכן היחס הפשוט בבחינת השבטים, שהיו י"ב שבטים, אכן מצינו גם יחס של י"ג שבטים, או של י"ד שבטים. ביחס של י"ג שבטים נמנים אפרים ומנשה במקומו של יוסף, וביחס של י"ד שבטים אפרים ומנשה חשובים ונמנים לעצמם, כמאמר הפסוק (מח, ה) 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי'.

ואלמלא בלבל ראובן יצועי אביו, הרי שעיקר מיטתו של יעקב היתה מכאן ואילך אצל בלהה, והיה ראוי שתתעבר ממנו ותוליד. ונחלקו בזה רבותינו (עי' בספר זהרי חמה וישלח קעו ע"א), י"א שהיתה ראויה להוליד בן אחד, וי"א שני בנים. וכעת משבלבל ראובן יצועי אביו ניטלו אותם שבטים שהיו ראויים לילד על ידי בלהה, ונעתקו ונכנסו באסנת אשת יוסף, שילדה את אפרים ומנשה, וזהו שאמר יעקב 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי', שבעומק הם בעצם טיפות שהיו ראויים להיוולד מיעקב עצמו, אלא שמעשה ראובן בלבל את הדבר, ונעתקו להוולד מיוסף.

נמצאנו למדים יחס נוסף במציאות של בלהה, שהיתה ראויה להקרא בשם אם ולהוליד שני שבטים

בלהה - ב' פעמים ה"א, אחת לעצמה ואחת לרחל

ידועים דברי הוזהר הקדוש (רע"מ פרשת צו לד ע"א), שתיבת ה'איש' וה'אשה' מורכבות מ'אש' בתוספת האותיות יו"ד וה"א, לפי שחלק ה' את שמו ושיכנו ביניהם, יו"ד באיש, וה"א באשה. וזהו שאמרו בגמרא (סוטה יז. וברש"י שם ד"ה שכינה) איש ואשה שזכו שכינה ביניהם.

אות ה"א זו משמו של הקב"ה שניתנה לאשה, ממנה שורש כח הולדה של האשה, כמבואר בדברי הוזה"ק (לך לך צו ע"ב) שהאות ה"א היא שורש ההולדה, ואחר שנוסף לאברם אות ה"א בשמו ונקרא אברהם, התחיל להוליד. בהתגלות שם הו"ה באשה בצורת האות ה"א, נוצר כח ההולדה של האשה להתעבר ולהוליד.

שרה תחילה נקראה שרי ונוסף לה האות ה"א בשמה, לצורך ההולדה. גם רבקה יש בה את האות ה"א, וכן לאה. שונה היא רחל אימנו שאין בשמה את האות ה"א, לכך הכניסה צרתה לביתה, היא בלהה, שבשמה ישנם ב' פעמים את האות ה"א, ומהם אחת לבלהה עצמה ואחת לרחל. ונמצא שורש השם בלהה הוא 'בלה', אלא שנוסף לה אות ה"א לצורך רחל, בלה ה"א.

ידועים דברי המדרש (ב"ר כב, ט) שעם לידת הבל נולדו עוד שתי תאומות, ונתקנא קין להבל שלא ישא את אותה התאומה היתרה, ומתוך כך 'ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו'. ומובא בשם האריז"ל (ספר הליקוטים, וישלח סי'), שמאותו שורש קלקול, גם אצל בלהה היתה התנגדות על תוספת לידתה מצד ראובן, שהרי שבלהה מצד עצמה היתה צריכה ללדת עוד שניים, ובכך היתה נכנסת במקום רחל שתעמיד ממנה עוד שני שבטים, אלא שכאן בא ראובן שביסודו נמשך הוא מקין, ובלבל את יצועי אביו, ובכך מנע את משכבה של בלהה עם יעקב, וכמעשה קין שהתנגד לתוספת הלידה של הבל, גם ראובן התנגד לתוספת הלידה של בלהה. וזהו שורש נוסף לשם בלהה שהינם אותיות 'הבל', ושכמציאותו של הבל שנמנע משכבו עם התאומה הנוספת, ובכך נמנע ממנו תוספת הלידה, גם אצל בלהה נמנע משכבה עם יעקב ובכך נמנע ממנה תוספת הלידה שהיתה ראויה לילד מיעקב

למצרים, אמר יעקב, 'אוי לי שמא נגזרה גזרה על רחל ועל שני בניה שיכלו, היא מתה בדרך, יוסף מת בדרך, ועכשיו אם ימות זה בדרך אני מת באנחה'. כלומר, החשש של יעקב הוא שמא נגזרה עליהם מיתה בדרך, וממילא אינו רוצה לשלוח איתם את בנימין שילך בדרך סכנה, שמא ימות גם הוא בדרך, כדוגמת רחל ויוסף שאירע להם האסון בדרך.

מעטה בדקות, כאשר בלהה באה לעמוד במקומה של רחל, היא לא באה רק לעמוד מדין רחל כפשוטו, אלא מדין רחל ש'בדרך'. כלומר, שאת אותה הבחינה של התיקון 'בדרך' שהתחילה בו רחל ולא הספיקה להשלימו מחמת מיתתה, באותו המקום נכנסת בלהה כדי להשלים תיקון בחינה זו.

והנה בלהה בגימטריה מ"ב, והם מ"ב המסעות שבני ישראל נסעו בעלותם ממצרים לארץ ישראל. מ"ב מסעות אלו לא נעשו במסע של יושר בדרך ישרה, אלא בעליה, שעלו מהמקום הנמוך ממצרים, למקום הגבוה לארץ ישראל.

מעטה מדוקדקים הדברים, שכשמתה רחל בדרך ולא הספיקה להשלים את העליה לארץ ישראל, היא בחינת ה'דרך' ומ"ב המסעות, באה בלהה להשלים עליה זו.

והנה כידוע ששם מ"ב מורכב מהתיבות 'אנא בכוח גדולת ימינך תתיר צרורה' בהכפלה של שש בשבע. כלומר, גם מהלך של שש וגם מהלך של שבע.

והוא עומק הדברים הנ"ל שמצינו בחינה של מנין האמהות לששה, שרה רבקה רחל לאה בלהה וזלפה. אבל אילו זכתה בלהה ולא היה ראובן מבלבל יצועי אביו, היה לבלהה שתי בחינות, גם מצד עצמה, וגם במה שעומדת במקומה של רחל. אלו הם הששה והשבעה, מצד עצמה היא השישית, ומצד היחס שעומדת במקום רחל היא הופכת להיות השביעית. והוא השם שבנוי ממערכות של שש שבע פעמים.

ובכך נמצא שכשראובן בלבל יצועי אביו, וגרם בכך שבלהה לא תעמוד במקומה של רחל, ממילא בלבל את עצם מציאות תפיסת המ"ב הנמצאת ב'בלהה', ובכך נעשה מציאות של 'בלבול'.

אבינו.

נוספים.

את הצד השני של בחינת ההוספה, אנו מוצאים בטעם הראשון שקראה לו אמו יוסף על שם "אסף ה' את חרפתי" (ל, כג), שם נמצא האסיפה היפך ההוספה. בחינה זו נמצאת גם ביעקב אבינו בעת מיתתו, שם נאמר (מט, לג) "ויאסף רגליו אל המטה, ויגוע ויאסף אל עמיו", הרי ב' פעמים לשון אספה, יאסף רגליו, ויאסף אל עמיו. בנקודת השפל והחרפה, בנקודת המוות, שם אין את בחינת ההוספה "יוסף ה' לי בן אחר", אלא את הצד האחר, את בחינת האספה "אסף ה' את חרפתי", האסיפה והכינוס - ההתבוננות פנימה, היפך ההוספה וההשפעה החוצה.

במאמר הפסוק (לז, ב) "אלא תולדות יעקב יוסף", מונחים שתי הבחינות הללו. יש את היחס העליון של "יוסף ה' לי בן אחר", כח ההולדה וההשפעה החוצה. ויש את היחס התחתון של "אסף ה' את חרפתי", היא האסיפה ומהחוץ לבפנים.

שעת המיתה בשעת הלידה

מעטתה יבואר עוד, פשר שעת מיתת רחל עם שעת לידת בנימין. כפי שהוזכר בפסוקים (לה, יז-יח) "ויהי בהקשותה בלדתה ותאמר לה המיילדת אל תיראי כי גם זה לך בן, ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אומני, ואביו קרא לו בנימין". הרי שבאותה שעה ילדה, באותה שעה מתה, ובאותה שעה היתה בלהה צריכה לעמוד במקומה. **אכן** להמבואר ברור הדבר, שבשעת לידתה הוא זמן ההוספה, שמוסיפה עוד שבט לעם ישראל, אך באותה שעה גם פסק ממנה בחינה זו מחמת שמתה. ואזי באה בלהה לעמוד במקומה, להשלים את מה שפסקה באמצע, והיינו ההוספה, ולהוסיף ללדת עוד שני שבטים. ולכך נכנסת היא מאותו מקום של סיבת המוות שהוא 'ותקש בלידתה'.

אלא שבא ראובן ובלבל יצועי אביו, וגרם שלא תזכה בלהה להמשיך את כח ההולדה והתוספת של רחל, אך לבסוף נתגלה שאותם שתי טיפות של שני שבטים שהיו צריכים להמשיך מבלהה מכח רחל, נכנסו ביוסף בכח ההוספה שבו, ויצא ממנו אפרים ומנשה, שהיו בבחינת שני שבטים, "כראובן ושמעון יהיו לי".

וביסוד הדבר, הרי שיוסף הוא הנקרא על של התוספת "יוסף ה' לי בן אחר" (ל, כד), ובהתנגדות ראובן לבלהה, מתנגד הוא לתוספת הגילוי של השבטים שלא תבוא מכוחה אלא מכח לאה אמו. אכן בסופו, הרי שאותם שתי טיפות שהיתה צריכה בלהה ללדת, הועתקו מבלהה והועברו ליוסף, בכוח התוספת.

וזוהו מאמר הפסוק (עובדיה א יח) "והיה בית יעקב לאש ובית יוסף להבה", להבה אותיות בלהה, כאן מונח היחסיות של בלהה שמתייחסת לכוח התוספת של יוסף.

התוספת הזו, כאשר היא איננה מתקיימת נקראת 'בלה', כלומר זה בלה על התפיסת התוספת, מה שמתבלה ומתקלקל ואיננו קיים.

עומק הגדרת הדבר, שלבלהה נולדו שני בנים, דן ונפתלי, דן נקרא דן מלשון דין "דנני אלקים" וגו' (ל, ו), וכן "דן ידין עמו" וגו' (מט, טז), והדין כידוע מגביל ומגדר את הדבר, ובכך הוגבלה לשנים. אך מצד מה שעומדת במקום רחל, אף שלרחל בעצמותה הרי היה חסר את כח ההולדה, שהיתה עקרה, וכנ"ל שלא היה לה את האות ה"א בשמה, אך כשהכניסה צרתה לביתה נטלה מבלהה את ה"א הנוספת, ובכך ניתן לרחל כח הולדה.

ולאחר שקיבלה מבלהה את כח ההולדה, נולד לה בן, וקראה לו בשם יוסף יוסף ה' לי בן אחר". כלומר, יוסף מלשון הוספה, על שם שתלד עוד בן אחר והוא בנימין. אבל עומק הדבר הוא, שכיון שלא היה לה את כח ההולדה והיינו את האות ה"א בשמה, ונטלתו מבלהה שכבר ילדה שני בנים, ממילא יוסף הוא כבר בבחינת תוספת. שאותה ה"א היתה גנוזה מבלהה ומכחה נולד יוסף. ולכך נוסף ליוסף אות ה"א, שנאמר "עדות ביהוסף" (תהלים פא, ו), כמובא בגמרא (סוטה י:).

וזוהו שורש הדבר שהיתה בלהה אמורה לעמוד במקומה של רחל, אלמלא שבלבל ראובן את יצועי אביו. והיינו משום שכל כח ההולדה של רחל בא מכח האות ה"א שבלהה, וברור הדבר שלאחר מיתת רחל תעמוד בלהה במקומה להמשיך את כח ההולדה של רחל, ולהוליד ממנה עוד שני שבטים

בבחינת השבטים אך אינם בני גמורים של יעקב אבינו.

נמצא עומק דברי יעקב באומרו "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי", כלומר, אפרים ומנשה יחשבו בכלל השבטים ולא לגמרי, וכדוגמת ראובן ושמעון שבמעשיהם איבדו במידת מה את התואר 'בנים', ונחסרו בברכתם.

העתקת הבכורה מראובן ליוסף

כפי שהובא לעיל במעשה זה שבלבל ראובן את יצועי אביו, הפסיד שלש מעלות שהיו צריכים להיות בחלקו, בכורה כהונה ומלכות. וכפי שמבאר זאת רש"י על הפסוק "יתר שאת ויתר עז", יתר זו בכורה, שאת זו כהונה, ועוז זו מלכות. ובחללו יצועי אביו ניתנה הבכורה ליוסף, הכהונה ללוי, והמלכות ליהודה.

בפשטות, כל שלשת המעלות הללו הפסידתם ראובן בגלל הקלקול בחללו יצועי אביו, ואולם בעומק, הרי שהבכורה נעתקה ליוסף, וכפי שנתבאר הרי שבבחינה זו יוסף הינו משורש בלהה, שכן אותם שתי טיפות שני השבטים שהיו צריכים לצאת מבלהה, הועתקו לאסנת וילדה את אפרים ומנשה בני יוסף.

נמצא השתלשלות הדבר, שאותה הבכורה שהיתה ראויה להיות אצל ראובן, נעתקה ממנו מחמת פעולתו אצל בלהה, ומכח בלהה עצמה שהועתקו ממנה שתי הטיפות הללו ליוסף, עמם הועתקה גם הבכורה ליוסף. כאן מתגלה כוחה הנוסף של בלהה שגרמה להעתקת הבכורה מראובן ליוסף.

יתר על כן, מלבד הבכורה שאותה העתיקה בלהה מראובן ליוסף להדיא, עוד גרמה שמחמתה הועתקו ממנו גם הכהונה והמלכות. כלומר, במציאותה של בלהה גנוז כח של העתקה דקדושה. וכנגדה הרי שגם פעולת ראובן שבלבל יצועי אביו, היה למעשה מציאות של העתקה שהעתיק את מיטת יעקב מאהל בלהה לאהל לאה אימו. ובמידה כנגד מידה נעתקו ממנו אותם שלש מעלות בכורה כהונה ומלכות.

זהו שורש מציאות הדבר שחל בבלהה שעומדת במקומה של רחל להוסיף לידה מכחה, וזאת מכח האות ה"א הנוספת שהיתה בבלהה וניתנה לרחל.

אפרים ומנשה בבחינת ראובן ושמעון - חסרון בתואר 'בנים'

בפשטות מעשה ראובן שבלבל יצועי אביו היה בגדר של חטא וקלקול, וביותר כפי מה שנתבאר, שבכך נמנע מבלהה לעמוד במדרגת רחל ולהוליד שני שבטים, ותחת זה נעתקו השבטים ממנה וניתנו לאסנת, והם אפרים ומנשה.

אך יש להתבונן בדברי יעקב אבינו בדבריו על אפרים ומנשה שאומר "כראובן ושמעון יהיו לי", ומדוע לא אמר כיהודה וזבולון או שנים אחרים, ואדרבא דימה אותם לראובן ושמעון על אף שמשורש ראובן יצא הדבר.

אכן נראה שדקדק לומר כן, שהנה בשלשה שבטים מצינו פגם וחסרון שהתבטאו בברכתו של יעקב אביהם, והם ראובן שעליו אמר "פחו כמים אל תותר" וגו', ושמעון ולוי שעליהם אמר "כלי חמס מכורותיהם, בסודם אל תבוא נפשי וגו', ארור אפם כי עז וגו' אחלקם ביעקב אפיצם בישראל".

כלומר, אף שאמרו חז"ל (שבת נה:)' כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, שנאמר (לה, כב) "ויהיו בני יעקב שנים עשר" מלמד שכולן שקולים כאחת'. מכל מקום באותם שלשה שבטים נשאר רושם של קלקול, ולא נתברכו אלא מחמת שחזר וכללם יחד, ככתוב (מט, כח) "איש כברכתו ברך אותם", ובכלל זה חזר וכלל את אותם שלשה שבטים בכלל ברכות כולם.

והנה עצם לידת אפרים ומנשה, הרי נעשה מכח מעשה ראובן שבלבל יצועי אביו, ואלמלא מעשיו היו שתי הטיפות הללו צריכים להיות בני יעקב ממש, וכעת משנעשה הבלבול והפגם, הועתקו אותם שתי טיפות להיות אצל יוסף ולא אצל יעקב עצמו. והוא חסרון ופגם באותם שתי טיפות שהיו צריכים להיות בני יעקב וכעת אינם בני יעקב ממש. **ודוגמת** אותו חסרון מצינו גם אצל ראובן ושמעון, שנחסרו בברכתם, וזהו היחס למי שהוא מכלל הבנים אך אינו חשוב כבן גמור, כמו אפרים ומנשה שגם כן לא נכללו בברכות כולם, אף שהיו

משורש ה'בלה ה"א' מתגלה כוח ההולדה

לעיל הובא שורש השם בלהה הוא מלשון בלה ה"א, וכפי שנתבאר שורש האות ה"א הוא כוח ההולדה. מעתה כאשר מתגלה ה'בלה ה"א' יש מציאות של בלה - בלאי על עצם כח ההולדה וההוספה.

וכפי שנתבאר, הרי שמציאות זו של כח ההולדה והוספה, נמצאת גם אצל יוסף, במשמעות שמו "יוסף ה' לי בן אחר". וכן במאמר הפסוק "אלא תולדות יעקב יוסף", וכמו שאמרו חז"ל (תענית ה:): 'מה זרעו בחיים אף הוא בחיים'. ועיקר זרעו של יעקב מתגלה ביוסף, על ידי כח ההוספה וההולדה שיש בו. עוד מתגלה כח זה בדברי יוסף למצרים (מז, כג) "הא לכם זרע, וזרעתם את האדמה". כלומר, ה"א הוא שורש כוח ההולדה וההזרעה, על ידי האות ה"א, בזה אותו הזרע יכול להוליד ולהצמיח.

אבל כאשר מתגלה ה'בלה ה"א', מתגלה מציאות של סילוק ה"א, ואז נעשה כוח הקלקול המכלה את אותו הכוח שהתגלה על ידי ה"א. אלא שכפי שידוע כל צורת הזריעה נעשית בצורה זו שבתחילה הזרע בלה ומתקלקל, ולאחר מכן הוא חוזר וצומח. כלומר, קודם כל נעשה בו מציאות של כילוי, ומכוח אותו כילוי עצמו הרי הוא חוזר וצומח, זוהי הבחינה המרומזת בפסוק (איוב כח, יב) "החכמה מאין תמצא", כלומר מנקודת ה'אין' הריק והכילוי, משם החכמה תמצא, משם שורש צמיחת החכמה והאור.

נמצא אם כן, שאותו כוח ה'בלה ה"א' שמתגלה בבלהה, הוא עצמו הופך להיות שורש כוח ההולדה בעומק, ומה שנראה כפשוטו כ'בלה' וקלקול, נעשה שורש הצמיחה וההולדה. מתוך הביטול והכילוי, משם נעשה שורש התקומה.

זהו עומק המעשה של ראובן שבלבל יצועי אביו, שהנה בפשטות במעשה זה גרם לקלקול אצל בלהה שנעשית בבחינת 'בלה ה"א'. אולם בעומק, הרי שמכח אותו מעשה נעתק כח ההולדה שהתגלה אצל בלהה באותה אות ה"א הכפולה שניתנה לרחל, והועתקה ליוסף ואצלו נתגלה בפועל בלידת מנשה ואפרים.

כפי שהובא לעיל מדברי רבותינו, ישנם כמה בחינות ביחס לשבטים, יש בחינה של י"ג שבטים ויש בחינה של י"ד, כלומר, י"ב שבטים בתוספת של אחד או שנים. ובעומק הדבר, הרי שמתחילה היה ראוי מכח ההולדה להיות אחד, אלא שכח זה בלה, ומה שהיה נראה ככילוי וחסרון נהפך לשורש הצמיחה, ומהאחד נעשו שנים. זהו אותו יחס, בו ה'בלה ה"א' מתגלה כשורש הצמיחה וההולדה, והדבר המתבלה חוזר ומוליד ביתר שאת. וכח הולדה מחודש זה, שנעתק על ידי בלהה, מתגלה במקום התוספת, במדרגתו של יוסף.

מעתה, יש לבאר גם את דברי יעקב אביו שאמר ליוסף "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי", וכפי שהוזכר לעיל יש להתבונן מדוע בחר יעקב להשוותם דוקא לראובן ושמעון, אכן כעת מבואר, שאין זה דוקא מצד הקלקול של ראובן וכפי שהובא לעיל שאין להם תואר 'בן'. אלא אדרבא על דרך התיקון, שבמעשה ראובן שבלבל יצועי אביו גרם לכך שאותו ה'בלה ה"א' שהתגלה אצל בלהה, נעשה שורש גילוי בחינת ההולדה אצל יוסף, שמכח ה'בלה' והקלקול, ממנו צמחו ויצאו אותם שתי טיפות, שני שבטים חדשים אפרים ומנשה.

העתקת המלכות ליהודה

מלבד העתקת הבכורה מראובן ליוסף, עוד נלקחה המלכות מראובן שזכה בה מתוקף ההיותו בכור, והועתקה ליהודה.

והנה, כפי שנתבאר, בשמה של בלהה מתגלים שני אותיות משם הוי"ה, אלו שתי האותיות ה"א, שבשם הוי"ה הינם ה"א עילאה וה"א תתאה. אמנם אצל בלהה נוסף יחוד מיוחד בגילוי זה בו שתי האותיות הללו של שם הוי"ה הינם רצופות וסמוכות זו לזו.

בדומה לזה מצינו אצל יוסף שתי אותיות אחרות משם הוי"ה, הלה הם יו"ד ו"ו, וגם שם הם מתגלים בצורתם הרצופה. זו בחינה נוספת ליחס שבין בלהה ליוסף, שמחמתה כח ההולדה שהתגלה אצל בלהה באות ה"א הנוספת, נעתק והועבר יוסף. ובכך התווספו פנים חדשות לצירוף שם הוי"ה.

שורש שם הוי"ה זה, מתגלה גם בשמו של

ומכח העתקה זו נולדים ליוסף שני השבטים שהם אותם שתי טיפות שהיו אמורים להוולד לבלהה אלמלא מעשה ראובן, וכן"ל באורך.

ואולם בשלב השני בו מעתיקה בלהה את המלוכה ליהודה, מתגלה צירוף אחר של בלהה, הוא צירוף לאה עם רחל, שהרי יהודה הוא בנה של לאה, ובו מתגלה גם כן שם הוי"ה כפי שמתגלה בשמה של בלהה. ומכח שתי אותיות אלו, נוטלת בלהה את כתר המלוכה ומעתיקה אותו ליהודה, שבו יצרפו שתי האותיות הללו עם שתי האותיות האחרות הנמצאות גם כן בשמו של יוסף, ובכך נשלם שם הוי"ה המלא.

ובכך נמצא שמלבד מה שבבלהה מתגלה הצירוף עם רחל, עוד מתגלה בה הצירוף עם לאה, ולמעשה צירוף רחל עם לאה גם כן. זהו אופן הצירוף המתגלה בחזיון ה' ליחזקאל (לז, טז-יז) בו נאמר לו לקחת עץ אחד ולכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו, ועץ שני ליוסף עץ אפרים ובני ישראל חבריו, ולקרבם זה לזה לעץ אחד, ומסיים הפסוק "והיו לאחדים בידך". כלומר, צירוף של כל השבטים, בני רחל לאה והשפחות, המתגלה כאן בכחה של בלהה המחברת ומצרפת את כולם להיות אחד.

צירוף השבטים מכח בלהה

כח זה של בלהה בצירוף כל החלקים הפרודים להיות אחד, אנו מוצאים גם בשעת פטירת יעקב אבינו, כפי שמתואר בפסוקים (ג, טו-כא) שחששו השבטים שמא ישטמם יוסף וישב להם את כל הרעה שגמלו לו. ולכך שלחו לו שאביו ציווה לו לפני מותו למחול לאחיו. אומר רש"י על אתר שהאחים שלחו לו את בני בלהה לומר לו את הדברים הללו, מפני שהיו רגילים אצלו, כפי שנאמר (לז, ב) "והוא נער את בני בלהה". ובפסיקתא זוטרותא (ג, ס"ז טז) מובא, ששלחו האחים את בלהה עצמה לומר כן ליוסף, והאריכה ימים הרבה.

ויש להתבונן, מה היה הבסיס לחשש האחים, ומדוע שלחו דוקא את בלהה או את בניה, ומה היתה מטרתם בדברים אלו ליוסף. אומר המדרש על הפסוק האמור בתחילת ענין זה "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם", ומה ראו, ראו שפירש מהם, שכל זמן שהיה יעקב אביהם קיים, היה אוכל

יהודה, אמנם יהודה התייחד בשני בחינות נוספות, האחת שכל אותיות שם הוי"ה התגלו בשמו, וכפי שאמרו חז"ל (סוטה ו). 'יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא, דכתיב (תהלים פא ו) "עדות ביהוסף שמו", יהודה שקדש שם שמים בפרהסיא [במעשה של תמר] זכה ונקרא כולו על שמו של הקדוש ברוך הוא'. הבחינה הנוספת שהתייחד בה יהודה, הוא ברציפות שלשת האותיות הראשונות כפי שהם בשם הוי"ה, ורק אות הה"א האחרונה הופרדה מהם על ידי הדל"ת. זהו שמו של יהודה הכולל בתוכו את שם הוי"ה בשלמות.

מעתה מובן מהו עומק ענין העתקת המלוכה מראובן ליהודה על ידי בלהה, בלהה המצרפת בשמה את שתי אותיות שם הוי"ה, מעתיקה את המלוכה מראובן ליהודה, המצרף בשמו את שם הוי"ה בשלמות. נמצא, שחיבור של שני הה"א שם הוי"ה שבבלהה, שהוא שלימות הדבר שמתגלה בשם יהודה שיש בו את אותם שני הה"א, זה עומק הגילוי של בלהה שמעתיקה מראובן למדרגת יהודה.

זהו השלב השני של מהלך ההעתקה שנעשה על ידי בלהה, לאחר השלב הראשון שבו בלהה שמצרפת את שתי אותיות הה"א של שם הוי"ה, מעתיקה את כח ההולדה ליוסף שבו מתגלים שתי אותיות השם, היו"ד והו"ו.

כח בלהה בצירוף רחל עם לאה

בחינה מדוקדקת של שני השלבים הללו במהלך העתקה, מעלה עומק נפלא בהבחנת הצירוף אצל בלהה. בשלב הראשון התבאר שהאות ה"א המגלה את כח ההולדה נכפלה אצל בלהה פעמים, האחד הוא כח ההולדה שלה עצמה, והשני הוא כח ההולדה שנותנת בלהה לרחל בשעה שרחל מזווגת אותה עם יעקב, וכפי שמתואר בפסוקים תיכף לאחר מכן נפקדת רחל ויולדת ליעקב את יוסף, בסוד "יוסף ה' לי בן אחר". כלומר, כעת לאחר שנטלה את אות הה"א הנוספת, קיבלה רחל את כוח ההולדה וההוספה.

זהו צירוף של בלהה עם רחל, שמכחה לאחר מיתת רחל ומעשה ראובן, מעתיקה בלהה את כח הולדה זה ליוסף, שבשמו מתגלה כח ההוספה,

שורש גילוי בחינת ההולדה אצל יוסף. אולם לדרך זו אולם עדיין יש לבאר מה ענין שמעון לכאן.

והנה שמעון נקרא כן משורש 'שמיעה' וכפי שאמרה לאה אמו (כט, לג) "כי שמע ה' כי שנואה אנכי" וגו'. ואולם בשורש 'שמע' מצינו גם בחינה נוספת, והוא כמאמר הפסוק (שמואל א' טו, ד) "וישמע שאול את העם", ומבאר הרד"ק, שהוא כמו 'ויאסף', כלומר, אספם שיהיו נשמעים אליו ללכת עמו למלחמה. או שפירושו שאספם על ידי הכרוז, וכדברי המשנה (שקלים א, א) 'באחד באדר משמיעים על השקלים', פירוש, מכריזים על אסיפת השקלים.

ענין אסיפה זו, נזכר גם בדברי יעקב אל בניו קודם מיתתו, שם מורה להם יעקב "האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים" (מט, א), כלומר, כעת שעומד הוא להסתלק מהעולם, וממילא השורש הקושר ומחבר בין כל האחים מסתלק עמו, ואמר להם יעקב "האספו", תתאספו יחד, כאיש אחד בלב אחד, ותעמדו יחד בצירוף ולא בפירוד. וחוזר יעקב ומדגיש, "הקבצו ושמעו בני יעקב, ושמעו אל ישראל אביכם", כלומר, בדגש על 'הקבצו', תעמדו יחד בצירוף ולא בפירוד, הועיל וכולכם מאותו שורש אחד, שאתם 'בני יעקב' ואני 'ישראל אביכם', ודבר זה הוא המאחד ביניכם*.

ואכן חשש יעקב התקיים, וכפי שהובא לעיל מדברי המדרש שנוכחו אחי יוסף לראות שפסק לאכול ולישב עימם, ולכך שלחו את בלהה שרב כוחה לצרף את הפרודים, כדי להחזיר את הדבר לקדמותו שיהיו כל האחים יחד בלא פירוד, כפי שציוו יעקב.

ואולם גם קודם לכן מצינו שעצם מיתת יעקב גרמה כבר לצירוף כל האחים, כפי שמתואר בפסוקים (נ, יב-יג) שכל בני יעקב נשאו את יעקב אביהם, והעלוהו ממצרים לארץ ישראל, ונשאו את מיטתו שלשה שבטים מכל צד.

ועומק צירוף זה, מבואר בפסוק בו אומר להם יעקב "האספו ואגידה לכם וגו', הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם", כאן כופל יעקב את מילותיו, ואומר ב' פעמים את המילה 'שמעו',

עמם והם עמו, וכיון שמת פירש מהם מיד שלחו אל יוסף וכו'. כלומר, עד מיתת יעקב אביהם, היה יעקב השורש המחבר בין י"ב האחים, שמתחילה היו האחים פרודים ושנאו את יוסף ולא יכלו דברו לשלום, ובא יעקב אבינו וחזר וחיברם, והיו כולם אוכלים יחד, י"א האחים ויוסף. אך כיון שמת אביהם ונסתלק השורש המחבר, חששו האחים שמא כעת תחזור ביניהם אותה המציאות של פירוד, וכפי שאכן התברר להם מהעובדה שיוסף פירש מהם ושוב אינו אוכל ויושב איתם כמו בחיי אביהם.

מיד שלחו האחים את בלהה, או לדברי רש"י את בניה. בני בלהה מלבד מה שהינם משורש בלהה, גם בהם עצמם מצינו את שורש החיבור, וכפי שמבאר רש"י שהיו רגילים אצלו. כלומר, אצל בני בלהה לא היה פגם הפירוד, ונותרו קרובים ליוסף בכל שלב.

אך יותר מכך, הרי בני בלהה היו משורש בלהה, וביותר לנוסח בחז"ל שבלהה עצמה היא שנשלחה לומר כן ליוסף, בוודאי שכן הוא, שבדווקא שלחו את בלהה ולא שליח אחר, זאת מאחר שאצל בלהה מצינו ביחוד את הבחינה הזו של צירוף החלקים הנפרדים, והפיכתם לאחד, וכפי שצירפה את רחל עם לאה, וכן"ל.

יתרה מכך, כבר בעצם השם בלהה אנו מוצאים בחינה זו של צירוף החלקים, שכן 'בלהה' הוא מלשון 'בלול', עירוב, לקיחת כמה חלקים ופרטים, ובלילתם ועירובם יחד לכדי דבר אחד שלם. זהו כחה של בלהה לחבר את הכל, ולכך דקדקו האחים לשלוח דוקא אותה שתחבר ותצרף את כולם מתוך הפירוד שהיו בו, ותשיבים לאותו שורש, שכולם בני יעקב הם.

כח הצירוף המתגלה בשמעון

לעיל התבאר היחס של ראובן עם יוסף ובניו אפרים ומנשה, שבגין כך אמר יעקב "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי", שעל דרך התיקון ענינו, שבמעשה ראובן שבלבל יצועי אביו גרם לכך שאותו ה'בלה ה"א" שהתגלה אצל בלהה, נעשה

* דברי יעקב הללו שאומר לבניו, היו קודם מיתתו. שורש הענין, שכעת שעומד יעקב אבינו להסתלק לבית עולמו, הכח הקושר בין האחים נעתק ומסתלק. ולזה בא יעקב לצרפם מדין מיתתו, כשהוא עומד למות ושוכב במיטתו [חילוף האותיות ט' ות', שכן המת מונח במיתתו, וכן הישן במיטה הוא בבחינת אחד מששים במיתתו].

נפתלי צירוף בלהה עם יעקב

כח צירוף זה של בלהה, מתגלה גם בלידת בנה השני, שלו קוראת רחל בשם נפתלי, שכן "נפתולי אלקים נפתלתי". ומביא רש"י על אתר את פירוש הר"ר מנחם בן סרוק, שהוא מלשון צמיד פתיל, דבר המקשר ומחבר, כלומר, מאת ה' נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים. אכן בעומק הדבר, הרי שיש כאן גם חיבור עם יעקב אבינו, שעל ידי לידת הבנים זוכה בלהה להתקשרות והתחברות עם אביהם יעקב.

זהו אותו כח צירוף של בלהה, שמכחה התחברה עם רחל, וגרמה לחיבור רחל ולאה, וכן מהווה שורש החיבור של שמעון עם יוסף, וכעת בלידת בנה מתקשרת ומצטרפת עם יעקב.

צירוף יוסף עם בני בלהה

לעיל הובאו דברי רש"י, שבבא האחים לשלוח ליוסף את דברי יעקב שימחל להם על חטאם, ולא ישטמם, שולחים הם אליו את בני בלהה. ומבאר רש"י הטעם, מפני שבני בלהה היו רגילים אצלו, כפי שנאמר "והוא נער את בני בלהה".

ויש להתבונן במהות קירוב זה שקירב יוסף את בני השפחות בכללות, ואת בפני בלהה בפרטות. והנה כידוע, האדם פועל עם זולתו באותה פעולה שזולתו יכול לפעול עבורו. יוסף מקרב את בני בלהה מפני שבהם נמצא אותו הכוח של צירוף הנפרדים, שאותו ירשו מבלהה אמם, ומתוך כך נעשה בהם מציאות של צירוף וחיבור.

ואולם, את אותה הפעולה של קירוב בני השפחות, ראו האחים כפגם וקלקול, ומתוך כך "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום". וגם זה משורש טבע האדם, שכל שני הפכים תלויים זה בזה, ומתוך אותה פעולה עצמה של קירוב וחיבור שפעל יוסף, פעלו האחים את הפעולה ההפוכה וגרמו לפירוד והרחקת יוסף מעליהם, עד כדי הורדתו למצרים בריחוק רב מאביו ואחיו.

נקודה זו ניכרת עוד, במה שאומר יוסף ליעקב על אחיו, וכפי שאומר הפסוק בקיצור (לז, ב) "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם". ומבאר רש"י, שכל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, ושלושה דברים הם, שהיו אוכלים אבר מן החי, ומזלזלים בבני השפחות לקרותן עבדים,

כלומר, האספו והקבצו מכח ה'שמעו', מכח אותה בחינה של שמיעה שהתגלתה אצל שמעון, מכחה נעשה הצירוף והכללת כולם יחד.

גילוי זה של בחינת הצירוף אצל שמעון, מתגלה בשעת הרעב שירדו האחים למצרים לקנות אוכל, יוסף מתנכר אליהם, לוקח מאיתם את שמעון, ואוסר אותו לעיניהם. פשטות כוונתו בכך, כפי שמבואר בדברי רש"י על המקום, כדי להפרידו מלוי, שמא יתייעצו שניהם להורגו, כדרך שעשו בשכם. אבל כאן מונחת עוד הבחנה עמוקה, מצד אחד פעל להפריד את שמעון מלוי, שלא יתחברו יחד, אך מהצד השני הרי חיבר את שמעון אליו שיהיה עמו במצרים. זהו כח הצירוף שמתגלה אצל שמעון שמתקבץ עם יוסף יחד.

אכן קיבוץ זה בדוקא לא נעשה בארץ ישראל כאחד השבטים, והוא משום ששם היה קיבוץ של קלקול, במה שנצטרף שמעון עם לוי בנקמה באנשי שכם [עיר שהיתה בחלקו של יוסף דייקא]. וכאן רצה יוסף ליצור את ההיפך מזה, את הקיבוץ של התיקון, וזה אי אפשר לעשות במקום בו היה הקלקול, אלא במקום אחר, במצרים.

ודקדק יוסף לאוסרו דוקא לעיניהם של האחים, שיתבוננו בדבר זה בו נצטרף שמעון ונתחבר עמו. זהו כח הצירוף משורש בלהה המתגלה ביוסף, וכח הצירוף משורש השמיעה המתגלה בשמעון.

ואותו כח של צירוף משורש השמיעה המתגלה בשמעון, חוזר ומתגלה במיתת יעקב לצורך צירוף האחים יחד, וכפי שאומר יעקב "הקבצו ושמעו וגו', ושמעו אל ישראל אביכם", כלומר, על ידי כח הצירוף של השמיעה המתגלה בשמעון, מצטרפים כל האחים להיות יחד.

וזהו שאומר יעקב אבינו "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי", דקדק יעקב להזכיר את שמעון עם ראובן, מפני שבשמעון מתגלה כוח הצירוף עם יוסף, ומבחינה זו אפרים ומנשה שהם בני יוסף הם כשמעון, ובדומה לשמעון, גם אצלם יש את אותו כח הצירוף בהיותם משורש בלהה, כפי שהוזכר לעיל, שהיו ראויים להיוולד אצל בלהה, באותם שתי טיפות, ואם היו אכן נולדים אצל בלהה היו בבחינה זו כשמעון, ולכך גם כעת שהועתקו הטיפות הללו והועברו ליוסף, נותר כח הצירוף אצלם.

ידע יעקב, שהכוונה היתה לבלהה שגידלה את יוסף כאמו. כלומר, יש את אמו יולדתו ויש את אמו שגידלתו, סבר יעקב כי האם בחלום היא רחל אמו יולדתו, ולא ידע שהכוונה לבלהה אמו שגידלתו, שהחשיבה יוסף כאמו.

עומק התפיסה שאנו מוצאים כאן ביוסף, שהחשיב את מציאות גידולו כמציאות הולדתו, וכשם שרחל נחשבת כאמו מחמת שילדתו, כך גם בלהה נחשבת עבורו כאמו מחמת שגידלתו. ומטעם כך קירב יוסף את אחיו בני בלהה, שעד כמה שבלהה נחשבת כאמו, ממילא בניה הם אחיו מאביו ומאמו. ובכך מתבררת תפיסתו של יוסף במושג אם, שהוא שווה בין לאם היולדת ובין לאם המגדלת, ששניהם נקראות אמה עבורו, והוא בן של שניהם.

והנה, בן פקועה ענינו שהבהמה נשחטה ונמצא הוולד בתוכה, כמובן שמציאות זו יכולה להיות רק באם היולדת ולא באם המגדלת. והנה דינו של הבן פקועה שאינו צריך שחיטה בפני עצמו, והוא נותר באכילה על ידי שחיטת אמו. עומק הדבר, שהוא והוולד נחשבים כמציאות אחת, 'עובר ירך אמו', ומחמת כן אותה פעולת שחיטה המתירה את האם באכילה, נחשבת כפעולה שנעשית בוולד, ונחשב לו הדבר כמי שנשחט אף על פי שלא נשחט בפועל.

מעתה, כאשר האחים אוכלים את אותו הבן פקועה, הרי הם מחזיקים בתפיסה זו שהמושג 'אם' הינו רק באם יולדת, שבכך נחשבים האם והוולד כמציאות אחת. אבל אם מגדלת, כיון שאינה יכולה להחשב עם בנה כאחד, ממילא אינה נחשבת כלל כאמו.

ובשל כך סברו גם לגבי חלום יוסף, שכשם שפרט זה בחלום אינו נכון כיון שאמך היולדת איננה, שכבר מתה, ממילא כל החלום בטל הוא. ולא יכלו לפרש את דבריו לגבי בלהה שגידלתו, כיון שלתפיסתם אם מגדלת אינה נחשבת כאם. ודבר זה עצמו הובילם לזלזל בבני השפחות, שלסברתם אין להתייחס לשפחות כאמהות במה שגידלו את האחרים.

אך יוסף סבר לעומתם, שגם אמו מגדלתו מחוברת אליו בחיבור גמור, שגם אם מגדלת יכולה

וחשודים על העריות. עומק הזלזול בבני השפחות, היה, שיוסף טען לאחיו בני לאה, שדוקא בבני השפחות ובפרט בבני לאה מונח כח הצירוף שיכול לצרף את כל האחים יחד. ובזה זלזלו האחים וקראו לבני השפחות עבדים. עומק הדבר שנחשבים כעבדים אינו רק בדרגה הפחותה של העבד, אלא בעצם ההיותו זר ונספח לבני הבית, טענו האחים שלא די שבבני השפחות אין את כח הצירוף, אלא אדרבא יש בהם את שורש הפירוד שאינם בכלל בגדר של אחים, אלא זרים הם לעומתם.

ולימים התברר שהצדק היה עם יוסף בענין זה, כפי שהתבררו חלומותיו כנכונים, ולבסוף היו דוקא אלו בני בלהה שנשלחו לחבר בינו לבין האחים, מחמת ההיותם משורש בלהה שבה נתגלה אותו כח הצירוף.

שתי תפיסות ב'אם' - אם מולידה ואם מגדלת

הדבר הנוסף שבו הוציא יוסף את דיבת אחיו רעה, היה על שהיו אוכלים אבר מן החי. ויש להתבונן בדבר זה, שהנה ידועים דברי רבותינו (עי' בספר פרשת דרכים דרך האתרים דרוש א), שחלילה לומר שהאחים חטאו בזה, אלא שהיה זה בן פקועה המותר באכילה בלא שחיטה. אך עדיין צ"ב, שמן הסתם שגם יוסף ידע דבר זה, ומדוע אף על פי כן אמר לאביו שהיו אוכלים אבר מן החי.²

להבנת סוגיא זו יש להקדים את ענין חלומותיו של יוסף, כפי שמובא בפסוקים (לו, ה-יא) 'יוסף חולם שני חלומות. בחלום הראשון, האחים מאלמים אלומים בתוך השדה, ואלומותו של יוסף קמה וניצבה, ואלומות כולם משתחוות לו. ובחלום השני, השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לו. על חלום אחרון זה גוער בו אביו ואומר לו "מה החלום הזה אשר חלמת, הבא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה". ובגין אותם חלומות, אחיו מקנאים בו ושונאים אותו יותר, אך אביו שומר את הדבר.

שואל רש"י על אתר, מהו 'הבא נבוא אני ואמך', והרי אמו רחל כבר מתה. מבאר רש"י, שאכן מחמת כך סבר יעקב שחלום בטל הוא, ואמר, כשם שאי אפשר באמך, כך שאר החלום בטל הוא. אך לא

² עיי"ש בפרשת דרכים שביאר בדרך הפשט במה נחלקו יוסף ואחיו. וכאן יבואר הענין באופן נוסף.

בלהה לצרף את החלקים הנפרדים, ובתתה את האות ה"א הכפולה משמה, הרי שצירפה וחיברה את כל האמהות שיהיה להם את אותה האות ה"א שממנה כח ההולדה. ובכך גרמה לחזור ולצרף את כל קומת הכנסת ישראל כולה, כפי שצירפה את האחים לאחר מות יעקב אביהם, וכן"ל באורך.

ומכח אותה אות ה"א שהתגלתה בקומת האחדות של ששת האמהות, אירע הדבר שבמצרים נולדו ששה בכרס אחד, שכאמור כח ההולדה הוא משורש האות ה"א. ובכך נמצא שש האותיות הללו שהתגלו אצל האמהות, הם שורש כל כוח ההולדה שהיה במצרים.

ובשורש הזה מתגלה הבלהה מלשון בלל, כלומר, בלול מן הכל ומחובר מן הכל, ומתגלה עומק נקודת ההתקשרות המקשרת בין כל ששת האמהות, שהם קומת האחדות של כל כנסת ישראל כולה.

וזהו מה שהתבאר לעיל, שבלהה בגימטריא מ"ב, שהם שורש מ"ב המסעות כשבני ישראל יצאו ממצרים. ומנין בני ישראל שיצאו ממצרים היה שישים ריבוא, וכפי שהתבאר ששם מ"ב מורכב מהכפלה של שש בשבע, שהם הששה אמהות, והשביעי היא אותה בחינה של בלהה במדרגה שעומדת במקומה של רחל.

וזהו אם כן קומתה של בלהה, שמכוחה התאחדו ששת האמהות, ומכחה נולדו ששה בכרס אחד, ומכחה נעשה כנסת ישראל ביציאתם ממצרים שישים ריבוא, ומכחה התעלו באותם מ"ב מסעות עד הכניסה השלימה לארץ ישראל. ובכך גם השלמת הדבר עד הכניסה לארץ ישראל, היתה במדרגת בלהה שמוליכה את כל המהלך כולו, ובשלימות הארתה מחברת, מצרפת, בוללת, מולידה, וקושרת, את כל כנסת ישראל למציאות אחת. זהו עומק מדרגתה של בלהה אשת יעקב אבינו.

להחשב עם בנה כאחד, עובר ירך אמו, וכדרך שהתנהג עם בני בלהה שהחשיבם כאחיו לכל דבר. ולדידו של יוסף, אין לאחים השגה שלמה באחדות אם מולידה, ולכן אינם מצרפים כראוי את המולידה והמגדלת, ולמדרגתם אין היתר של בן פקועה

עומק ההבחנה בין שתי התפיסות הללו, קשור לנקודה שהובאה לעיל בהרחבה, כח הצירוף. האם המולידה מקבצת ומצרפת את ילדיה בשורשם, בכח ההולדה. לעומתה, האם המגדלת אינה מקבצת את ילדיה בשורשם אלא בענפיהם, בכך שהיא מנהלת את הבית ומחנכת את כל ילדיה יחד.

ובתפיסה זו נחלקו האחים עם יוסף, יוסף שהתחבר עם בלהה בכח הצירוף והאסיפה, בבחינת "אסף ה' את חרפתי", סבר שגם קיבוץ וצירוף שאינו בשורש, נחשב כחיבור לכל דבר, ולכך התייחס לבלהה כאמו, וקירב את בניה שהחשיבם כאחיו, וכן תפס לגבי הבהמה וחשש שמא טעו האחים בכך, וסברו ששחיתת האם המגדלת תתיר את הולד.

אך האחים שסברו שרק קיבוץ וצירוף בשורש הדברים, זה שבא מכח הולדה, הוא שנחשב חיבור, אך צירוף שאינו בשורש אלא בענפים אינו נחשב כחיבור. ובשל כך זלזלו בבני השפחות ובאמם, וסברו שבלהה אינה נחשבת כאמו של יוסף, ובכך דחו את חלום יוסף שהוא בטל, כיון שלסברתם, רק אם מולידה נחשבת אם, מחמת כח הלידה המצרפה עם הבן, אך אם מגדלת אינה נחשבת אם.

צירוף כל ששת האמהות מכח בלהה

כפי שהתבאר, הרי שבבלהה מונח כוח הצירוף, וכפי שמורה שמה שהוא מלשון בלילה, עירוב החלקים הנפרדים וחיבורם יחד. ובכך חוזרת ומחברת את המציאות של האמהות, כלומר, היא עצמה עם רחל, וכן את רחל עם לאה.

וכח צירוף זה נובע מכח שתי אותיות שם הוי"ה בשמה של בלהה, הלה הם שתי אותיות הה"א. והנה בכל שש האמהות מצינו את האות ה"א בשמם, שרה רבקה לאה בלהה וזלפה, מלבד רחל שאין את האות ה"א בשמה, אך נטלה את אותה אות ה"א הנוספת משמה של בלהה שפחתה.

נמצא שבעומק הדברים מונח, שאותה אות ה"א בשמה של בלהה היא שורש כל אותיות הה"א הגנוזות בכל האמהות, שזהו כוחה של

סוגיות במחשבה בלהה

והחילוק בין בלהה לבהלה, כתב בחשק שלמה (שם) וז"ל, שבלהה הוא בלכול המוחש שבא בערכוביא, ובהלה בלכול המקבל שיתבלבל מחשבתו כשיבוא הדבר עליו פתאום, אבל המוחש בעצמו אינו בערכוביא, אלא שהמקבל אותו פתאום בלי הכנה אליו הוא בהשקפה ראשונה מטורף במחשבתו, אבל הוא מתיישב מיד, עכ"ל, עיי"ש.

אולם במלבי"ם (ישעיה, שם) כתב בשם הרנה"ו, וז"ל, בהבדל בין שם בלהה לשם בהלה, כי בלהה מציין כתות השדים והמזיקים שהיו מבהילים את המהבילים בין המהבילים הקדמונים, או את לחומי רשף וקטב מרירי, והממונים על השאול והתפתה וכדומה עכ"ד (של הרנה"ו), ולפי הנודע היה עיקר שליטתם ופחדם בלילה, כמ"ש מפחד בלילות, בו תרמוש כל חיתו יער, ובהגיע אור הבקר היו מתפזרים ושבו לאפס וכו', כבלהות השדים שירבה פחדם בלילה ויסור באור הבקר, עכ"ל. וא"כ בהלה הוא בדבר טבעי ומוחש, משא"כ בלהה הוא דבר רוחני של שמים, והבן.

כתיב (בראשית, כט, כט) ויתן לבן לרחל בתו את בלהה שפחתו לה לשפחה. ומכוחה נפקדה אף רחל, כמ"ש (שם, ל, ג) ותאמר (רחל) הנה אמתי בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה, וילדה בלהה את דן ונפתלי. דן ר"ת דן - נפתלי.

ומצינו פגם גבי בלהה, כמ"ש (שם, לה, כב) וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו. וכמ"ש חז"ל "שבבלב" יצועי אביו. ומצד כך נקראת בלהה, מלשון בהלה - בלהה, אותיות שוות, כמ"ש (ישעיה, יז, יד) לעת ערב והנה בלהה. וכמ"ש במצודות ציון (שם) וז"ל, בלהה - הוא הפוך מן בהלה, וכן בלהות הייתי (יחזקאל, כז), עכ"ל. וביריעות שלמה (חוברת ו, יריעה טו) כתב וז"ל, בלהה ובהלה אחד, עכ"ל. עוד כתב בספרו חשק שלמה (שורש בל) וז"ל, בל לשון בלכול, שם בלהה, להוראת הבהלה, לעת ערב והנה בלהה (ישעיה, יז, יד), ספו תמו מן בלהות (תהלים, עג, יט), בעתוהו בלהות (איוב, יח, יא), והוא מה שיזדמן לאדם פתאום דבר מבולבל בענינים שונים, עד שנמנע לעשות לו ממנו ציור נכון ונסדר, ובהשקפה ראשונה הוא נבעת ממוחש כזה, כשיבוא עליו פתאום. וכשיתמיד עליו והולך נכחו תמיד אין צער למעלה ממנו, וגורם לשגעון וטורף הדעת ושאר חלים רעים, בר מינן. ואמר (איוב, יח, יד) ותצעידהו למלך בלהות, כנוי למלך השדים, שהוא כפי המורגל בפי ההמון כל עסקו וכל חפצו בדברים מבולבלים ומעורבבים להטריד בהם בני אדם, עכ"ל. וזהו בלהה, שבבלב ראובן יצועי אביו, ודו"ק.

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ר / ב-ה / ר-ה

ב-ל

נאמר ביום אכלך ממנו מות תמות. ומעשה זה הוגדר בחז"ל, היא שפכה דמו של עולם.

והנה יש רציחה בפועל, ויש אביזריהו, מלבין (לב ו-) פני חבירו, הנקרא עלב. ע-לב. והנה אמרו, עשרה דורות מאדה"ר עד נח וכו', אולם במקום שהא תיקון הלב, נעשה קלקול כמ"ש ויתעצב ה' אל לבו. וכתוצאה מכך נעשה מבול. לב-מו. ועיקר גזר דינם לא נחתם אלא על הגזל, היפך צדקה-נותן. גזל כולו מקבל, קבל, לב-ק, שהוא בחינת בלק אותיות קבל, כנודע. ותולדת כך נעשה הסבל הגדול בעולם כמעט לכל יושבי תבל. סבל, לב-ס. וחל על עצם העולם הנקרא תבל. לב-ת. כלומר על עצם שורש העולם הנקרא לבו של העולם, כמ"ש חז"ל שיש במקום לב, כמ"ש דברו על לב ירושלים, זהו לבד דתיקון. וכתוב תולה ארץ על בלימה, לב - ימה, והוא שורש לבו של העולם. ולב דקלקול שבעולם הוא בבל, לב-ב. ובנפש זהו בליעל, בל - יעל.

ואחר עשרה דורות בא אברהם לתקן זאת. ועיקר הפסולת היוצאת לתרבות רעה ביום מיתתו הוא עשו, בחינת אדם בליעל, היפך אדם, אדום, בליעל, לב-עלי. ושורשו הוא מזרעו של בתואל, לב-תאו. ולעומתו יעקב נושא את בלהה, לב-הה, תחלת תיקון הלב. ובשכטים עיקר התיקון לכך, זבולון, לב-זון, זון ר"ת זכר ונקבה, תיקון אחדותם. והמתנגד ליעקב לבן, לב-ן. שהוא נבל כנודע, ופסולתם של אלו בבחינת זבל, לב-ז. ושורשם נחש, פורץ גדרו של עולם, פורץ את הגבול, גבול, לב-גו, פורץ את הלב. **ושלמות** התיקון בבנין המשכן ע"י בצלאל, וכל חכם לב. בצלאל, לב-אצל. ובכניסה לא"י ע"י כלב, לב-כ. ובמצות יובל הנוהגת בארץ, יובל, לב-ו. ושורשו יום החמישים של מתן תורה, במשך היובל המה יעלו בהר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביאל, אבימלך, אבל, אבשלום, אהליאב, חלב, זבל, חבל, לבן, אלגביש, אלישבע, בבל, בדלח, בחלה, בלע, בעל, ברזל, בתולה, גבל, גבול, בגלל, בבל, בול, זבולון, בחל, חלב, כלב, בל, בלל, לב, יובל, יבול, לבש, להב, בלהה, בלה, בלט, בלעם, בלשאצר, בלתי, סבל, בצל, בצלאל, בישל, גבעל, גבריאל, גבלה, הבל, מבול, לבנון, נבל, איזבל, בתואל, גבול, לביא, עיבל, קבל, שביל, שבליים, תבל, יבלת, בלק, מהיטבאל, מלבן, עלב, שבלול, בטל, בלג, בלימה, בליעל.

רבותינו לימדונו (מבואר היטב בעץ חיים) שמדרגת לב שורשה ל"ב נתיבות חכמה עליונה שבראש. הנקראת בלימה, לב - ימה, והיינו י' ספירות וכב' אותיות גימט' לב, כמבואר בספר יצירה. וכאשר הארה זו מתפשטת לתוך גופו של האדם נעשה "לב". וכאשר ח"ו אינה מתפשטת, אזי זהו בחינת "בל", לשון שלילה. וזהו בול, בל - ו, לשון בלה, בלתי.

הארה עליונה זו היא ממדרגת הלובר העליון. לכן לב-ן, כמבואר בדברי רבותינו. וכאשר הארה זו מאירה אצל נקבה נעשה במקום הלב, מקום דדיה, חלב, לב-ח. ומדרגת חלב מקשרת את הולד לאמו, ללובר העליון, ללבה של האם. חלב אותיות חבל, שהחלב נעשה חבל המקשר בין הולד לאם. ומכך נעשה האם והולד כלולים זה עם זה, בלל, בל - ל. ונגלה אצל בלהה, בל - הה, שיפחת רחל, שנולד בנימין ומתה רחל, וגידלה בלהה את בנימין כאמו, ואף דאגה לחלב בעבורו. ובעומק הכח המקשר הוא ה"לב" כנ"ל. וכאשר מקיף חלב שינק משדי אמו, זהו בחל. וזהו ביטול של החלב, בטל, בל - ט.

וכשם שהוא הכח המקשר בין הולד לאמו, כן שורש כח ההולדה, "זכר" "ונקבה" שורשו חיבורם בלב. והוא בחינת בעל, לב-ע. כי תחילת החיבור הוא בחינת חיבוק, אח"כ נישוק, ואח"כ חיבור גמור, ומקום החיבוק במקום הלב, חיבור לב אל לב, זהו מהות עומק החיבוק.

ועיקר החיבור בין בחור לבתולה. בתולה, לב-תוה. ובמלכי אדם הנזכרים בפרשת וישלח, ז' ראשונים שבהם לא הוזכר נקבה בהם. ובמלך השמיני (בחינת חלב, לב, ח, כנ"ל) הוזכרה אשתו ושמה מהיטבאל, לב-מהיטא. ובו לא כתוב מיתה, כי היה חיבור ממדרגת לב. וזהו בדלח, לב - חד, לב מחובר, לב אחד, ובבדלח מונח כח הצירוף והחיבור.

והנה תולדות ראשונים שהיו בעולם, קין והבל, הבל, לב-ה. כי בהבל נתגלה חיבור הלב של אדה"ר וחווה ונגלה חיבורו של הבל אל ליבה של חווה. וכאשר קם קין על הבל והרגו, ביטל חיבור הלב. ובשעה זו נתחדשה אבלות בפועל ראשונה בעולם. אבלות, אבל א-לב. בבחינת טוב ללכת אל בית האבל וגו', והחי יתן אל לבו. אבל אל-לבו. ואבל אין לו פה, בבחינת מש"כ 'מבליגיתי עלי יגון', בל - ג, ליבא לפומיה לא גליא מכח הבלגה. ושורש אבלות זו נעוץ בחווה שנתנה לאדה"ר לאכול מעץ הדעת, שעליו

ב-ה

ואכלו חוה ואדה"ר מעץ הדעת, ומאכל זה ירד לקבה, ק-בה. וירד ממדרגת תנובה, תנו-בה, לדין של קבה דקלקול. ולכך בשעה שמת מכיוון שאכילתו אינה מתקנת נעשה כנבלה המסרחת, נבלה, נל-בה. **ונודע** ששורש פגם חוה, בפגם הלבנה שאמרה א"א לשני מלכים לשמש בכתר אחד. לבנה, לן-בה. ואחר י' דורות נעשה תוקף של דין, מבול. וההצלה מן הדין לנח וב"ב נעשה ע"י התבה, ת-בה. ומעין כך אצל משה (נח שורש למשה כנודע, מן המים משיתהו, מן מימי המבול) והשורש לכך תחלה תהו, חורבן, מימי המבול, ואח"כ בהו, בה-ו, תיקון, ולצורך ההצלה עלתה התיבה של נח לגובה, גו-בה.

ושורש הקלקול חטא הלשון, מוציא דיבה, די-בה. ומעין כך במרגלים שהוציאו דבת א"י. ועל כך אמרו חז"ל, אתם בכיתם בכי של חנם וכ"ו. בכה, כ-בה.

וחוזר עמלק ומעורר כח של דין זה, ולכך עלה משה ראש הגבעה, גע-בה. וזהו בכדי למתק את החובה, חו-בה. וכן המן מזרעו של עמלק, נתקן ע"י חרבונה, חרון-בה.

וכאשר מתמתק הדין מתהפך לאהב אבה, א-בה, גילוי אהבה, גילוי אלופו של עולם בדין. וגילוי זה היה במשכן שנתנן בנדבה, דן-בה, ונתקן הדין, ע"י אהליאב, אליא-בה. ושם מכין הכרובים נתגלה נבואה, און-בה. ובעיקר למשה הנקרא טוביה, טוי-בה. ובדין דתיקון נעשה בהק, בה - ק, הארה. ויתר על כן, בהר, בה - ר, בהרת, לשון בהירות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבה, אהב, בהלה, אביהו, אהליהב, אהלימה, איבה, ארבה, ארבעה, בינה, בהרת, בהמה, ברכה, בה, בהיר, הבל, בהו, בהן, בהק, בנה, בוש, זהב, בלהה, בלהות, להב, לבנה, מרכבה, נדבה, בנייה, ערבה, תבה, בתולה, בתייה, גבה, גבורה, גבעה, דבה, דבורה, דבלה, אבדה, הב, הבא, היטב, נבלה, הסב, שביה, בכה, הבטה, טוביה, נקבה, מצבה, נבואה, מריבה, רהב, חובה, חרבונה, יבשה, כתובה, טובה, סיבה, קיבה, תנובה, בירה, בלה, בלימה.

נודע שבימים ב-ה, יש בהם תוקף של דין. ולכך ב"ד יושבים בימים אלו. וכח הדין מגביל, דין, די - נ. וזהו בלימה, בה - לים, כח עצירה, בלום. והוא מושרש במדת הגבורה, גבורה ב-ה-גור. (ובדקות רמזו בה ר"ת של ג' חלקי דין, בינה - ב, גבורה - ג, הוד - ה). וביסודות שורש הדין מיסוד האש. שכאשר האש בתוקפה מתגלה להב, ל-הב, וצורת הארתה באופן של בהל, בה - ל, ותולדתה שמבלה, בה - ל. ומדת הדין בקו שמאל, מקום הנקבה, נקבה, נק-בה. ונודע זכר, בחינת נתינה, נקבה בחינת קבלה, קל - בה. והמבקש לקבל אומר הב-תן. בחינת זהב, זה-הב. ובחינת נקבה זו נגלת בפרט בבלהה, בה - לה.

ואמרו חז"ל בנדה, בינה יתירה ניתנה באשה. בינה, ין-בה. וכאשר בראה הקב"ה א"ל, היי צנועה, ושורש הצניעות מדת הבושה, בה-שו. ומתחלה נקראת בתולה, בה-תול. והכח המצרפם של הזכר והנקבה נקרא כתובה (כתב-וה. וכן) בה-כתו. ולכך אמרו לית כתובה דלית בה תיגרא, כי שורש הדין יוצר תיגרא, מריבה, מרי-בה. אולם אסור לקדש אשה קודם שיראנה שמא ימצא בה דבר מגונה ותתגנה עליו. ולכך נצרך תחלה הבטה, הט-בה. וחשש זה יוצא לפועל בדקות בכל נישואין, ולכך יש תיגרא בפועל כנ"ל. וכאשר ח"ו מריבה זו יוצאת לפועל ממש נעשה איבה, אי-בה, בחינת איבה אשית בינך ובין זרעה.

וכח דין זה כאשר יוצא לפועל תולדתו צער ובכיה, בה - כי. וכן יוצר בהלה. בה-לה. אולם אצל נוק' דתיקון, רחל, שהיא עיקרו של בית, ובית גדול נקרא בירה, בה - יר, ונתהפך בהלה לבלהה שפחתה. אולם אצל חוה נתגלה איבה כנ"ל, ולכך יצא הבל הב-ל, ונהרג ע"י קין, דין דקלקול. וכאשר כח דין יוצא לפועל בקלקול גמור שנהפך מענג (אהבה כדלהלן) לנגע, נעשה בהרת, בה - רת, שהוא ממראה נגעים. היפך בהיר, בה - יר, וכן בהק, בה -ק, הארה.

והוא מדרגת הרשעים שאין בהם תורה ומצות, בבחינת ערבה, רע-בה. וזו ירידת אדם למדרגת בהמה, בה-מ"ה, מ"ה גימ' אדם, שנפל מדרגת אדם למדרגת בהמה, נמשל כבהמות נדמו. שנאבד מדרגת אדם. אבדה אד-בה. וראשית הקלקול התחיל באשה שנפתתה לעצת נחש, מפני שנקראת אבדה, משל לאדם שאבדה לו אבידה, כמ"ש בקדושין (ב ע"ב).

ל-ה

אלהים כנ"ל, לאה-ים, לה-א. ונתפשט אצל זלפה שפחתה. זפ-לה. ונתפשט אף לבלהה שפחת רחל, בה-לה. ונצרך להאירו אף לרחל שהיא עיקרו של בית ואצלה נמצא עיקר הרוח דשיק בה בעלה, בע - לה.. וכאשר נתקן אור זה בנקבה, נעשה צהלה, צהל, צ-הל, בחינת מצהלות חתנים מחופתם. ונעשה גילה, גי-לה. ודו"ק שיש שפע המגיע מאם עליונה, אלהים, אמי-לה, כנ"ל. ויש שפע המגיע מן הזכר, מצהלות חתנים. ושפע זה עובר בעיקר ע"י מקום אות ברית קדש שבו נעשה מילה, מי-לה. ובקלקול יש שם ערלה, ער-לה.

והנה בקלקול זהו להט החרב המתהפכת, להט, לה-ט, בחינת אפלה. אף-לה. וכן עלטה, עט-לה. בחינת בהלה, בה-לה, בחינת מלחמה, מחמ-לה. בחינת הלם, הל-ם. בחינת קללה, קל-לה. בחינת כליה, כי-לה.

ובתיקון נהפך מלהט לטלה, מזל ניסן ראש לחודשים, שבו נעשו ישראל לקהל, ק-הל. והתכלית ביהמ"ק, היכל, כי-לה. היפך כליה, כנ"ל. ובחודש ניסן, טלה, אומרים בליל פסח הלל הגדול בלילה דייקא. הלל, הל-ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אלהים, לילה, הדבלה, אלה, לאה, הלך, הבל, למה, צלה, הוליד, מהללאל, אהל, אליהב, הלל, אילה, אליהו, אליהוא, אלמנה, אלקנה, מילה, אפלה, בלהה, בהלה, בתולה, גולה, היכל, קהל, הקהל, חלה, כלמה, להב, להט, מלחמה, מסלה, מצולה, נחלה, עולה, עלטה, עגלה, ערלה, צלמנה, שלושה, שלמה, תפלה, גילה, דלילה, אכילה, הלם, הועיל, החל, ילדה, מלכה, הציל, השפיל, דליה, להג, צהל, קללה, שלוח, זלפה, טלה, טלטה, להם, כליה, כלה, לוטה, ליה, מהיטבאל, מלוה, סלה, עלה, שילה, תהלה, תלה, בלה, בלימה.

שורש אותיות ה-ל, גנוז בשם אלהים, אמי-הל. ונודע ששורש כל השמות שם הוי"ה ב"ה. וממנו מתפשט שם אלהים, שהוי"ה בחינת זכר, ואלהים בחינת נקבה. ולכך יש בו אותיות לה, לשון נקבה. לו, זכר. לה, נקבה. ומדרגת נקבה זו נגלת בפרט בבלהה, בה - לה. ומדת הדין משחיתה ומבלה, ב - לה. ומאידך מגבילה דין, די - נ. וזהו בלימה, הל - בים, כח גבול, בבחינת בלום פ"ך מלדבר. פה גימט' אלקים, כנודע.

והנה נודע שזכר בחינת יום, זכר, זך-אור. ויקרא אלהים לאור יום. ונקבה בחינת לילה, חשך, חשך - שכת. היפך זכר לשון זכירה, נקבה לשון שכחה. לילה, לי-לה. ושורש בריאת האשה, חוה, בבחינת לילה, לא אברי לילה אלא לשינתא, ונבראה בתרדמת האדם.

והנה אמרו שירגא בטיהרא מאי אהני ליה. ולכך עיקר זמן נר בלילה שממנו "עולה" הלהב. להב, לה-ב. עלה, ע-לה. ובמצוש"ק להב נעשה הבדלה. להב-דה. וכאשר יורד מלמעלה למטה זהו שורש הלידה ואזי נתהפך מלהב להבל. ושורשו ב"הבלי" דגרמי שניתן לחוה, שנעשה מעצמות הנקבה שאינו מסתלק ממנה אפילו בשעת מיתתה. והוא ה"לה" הגמור. והוא בחינת אדם רוצה ב"קב" שלו. הוי"ה אלהים, גימט' ק"ב, כנודע. והיינו שזהו מדרגת גילוי ההויה בלבוש וכלי של שם אלהים. שבו נגלה אמי-לה, כנ"ל. שנעשית אם להוליד מעצמות הבלי דגרמי שלה, ומכח כך נולד הבל כנ"ל. ובבנימין נתנה את עצם הלב לו, ולכך מתה, כנודע. וכאשר נפרדת מבעלה נקראת אלמנה, אמן-לה. והיינו שנשארת רק עם הבלי דגרמי. והוא בחינת רוחא דשדי בגוה בשעת ביאה ראשונה, שאזי היא בבחינת בתו לה, בתו-לה.

והנה כח "לה" נתקלל בחטא חוה, שבא נחש על חוה ושדי בה רוח דקלקול, הבל דקלקול. ובפרטות נגלה הקלקול אצל צלה, צ-לה. שהיא בחינת צל לאור, שורש לחשך. ושורש התיקון נגלה אצל האמהות, בעיקר אצל לאה, לה-א, ושורשו בשם

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בלהה
מילון ערכים בקבלה
בלהה

בלביפדיה קבלה בלהה

אזן

באזן נגלה אות ה', ואח"כ נחלק לב' חלקים, ו-ד, והם ב' ההי"ן. ודו"ק. וזהו שורש בלהה, שהוכפל בה ב' ההי"ן, כפי שיבואר להלן בהרחבה. וסוד ו-ד, ד' נשים, הן שרה רבקה רחל ולאה, והן רחל לאה, בלהה זלפה. וסוד ו', כמ"ש חז"ל, שרה רבקה רחל לאה בלהה זלפה. עיין ילק"ש (במדבר, פ"ז, רמז תשי"ג). פסיקתא דרב כהנא (פסקא א, אות ז), ובהרבה מקומות נוספים. ועיין אמרי פנחס (ש"ג, סדר היום ועניני תפלה, אות קי"ח).

חוטם

בלהה אותיות להבה, בבחינת אש קדחה באפי (דברים, לב, כב), ובקלקול חלה אש זו במעשה ראובן שבלבל יצועי אביו שהחליף מיטת בלהה במיטת לאה.

פה

בלהה זולפה בחינת ציפורים, כמ"ש בעץ חיים (שער מח, פ"ב; שער מ"ט, פ"א). ועיין עוד שער מאמרי רשב"י (ויחי). ואדם ישר (מרכבת יחזקאל). ובפה נגלה אות ד'. והשפחות בלהה זולפה ילדו ד' בנים. עיין לקוטי תורה (וירא).

עיניים - שבירה

שבירה - פירוד. ובקלקול הם אותיות ה-ן שאין להם זיווג כנודע. וכתב בנהר שלום (דף מז, ע"א) וז"ל, ה-ן, והם אותיות שאין להם זיווג, וסודם בלהה זולפה, עכ"ל. עיי"ש. ומפסולת המלכים יצאה בלהה, עיין חסדי דוד (אות קי"ח). וכתב רמ"מ משקלוב (רזא דמהימנותא, דף כז) וז"ל, ה' כפולה בבלהה, שתי בלאות, כי בהבל בא והבל ילך (עיין קהלת ו), האומר לבלה נאופים (עיין יחזקאל, כג), עכ"ל. ועיין עוד בלשם (ספר הדע"ה, ח"ב, דרוש ד, ענף יד, ס"ב). וכתב (ירמיהו, לט, ב) בתשעה לחדש הבקעה העיר, ר"ת בלהה. וכן כתב (יונה, א, ח) באשר למי הרעה הזאת, ר"ת בלהה.

עתיק

ע"י עתיק "נעתק" הבכורה והכהונה והמלכות, וניתנה ליוסף, ללוי וליהודה.

אור א"ס

ונשגב הוי"ה לבדו, גימט' בלהה. והיא נשארה לבדה אחרונה מד' נשות יעקב (שעליו נאמר ויותר יעקב לבדו, מעין בוראו), שכולם מתו לפניו.

צמצום

חלל. וכתוב (בראשית, מט, ד) כי עלית משכבי אביך (בלבל יצועי אביו עם בלהה) אז חללת יצועי עלה. ובדרך רמז, חדל, גימט' בלהה. צמצום - צר. ורחל הכניסה "צרתה" לביתה, בלהה. ואמרו חז"ל (ילק"ש, תהלים, פרק סח, רמז תשצה) לא גלגל הקב"ה והוציא את ישראל "ממצרים", אלא בשכר שרה רבקה רחל ולאה וכו', בשכר שתפסה רחל בלהה והעלתה למטתו של יעקב. ובדרך רמז, כתיב (שמות, ט, יח) במצרים למן היום הוסדה, ר"ת בלהה.

קו

בלהה מלשון בלול, ושורש הבלול מהארת הקו שבו מחובר הכל, ולתתא נעשה ג' קוים שבלולים יחד, ולתתא ממש מתהפך לבלבול.

עיגולים

עוג, לשון עיגול. ושורש השפחות בלהה זולפה, בעוג, שהוא עבד. ועיין שער רוה"ק (דף כב, ע"א). ובעוג כתיב (דברים, ג, יא) ערשו ערש ברז"ל, ר"ת בלהה רחל זלפה לאה. עיין טעמי המצות (תזריע). ואדם ישר (מרכבת יחזקאל).

יושר

אגרת, צורתה ביושר, כמ"ש במגילה. ונעמה ואגרת, כנגד זלפה ובלהה, כמ"ש בליקוטי תורה, טעמי המצות (תזריע).

שערות

עשו, איש שעיר, רומי. וז"ל המשנת חסידים (מסכת הוית הקליפות, פ"ג) והעולם השלישי, הוציא אחורי בלהה, כנגד מלכות רחל, חוה ראשונה, והיא לילית, נוקבא דקליפה המשולשת על ע"ז וממונת על רומי, עכ"ל.

ואמרו (במד"ר, יג, יח) שעיר עזים אחד לחטאת, על מעשה בלהה.

אריך

אריך אנפין בחינת אנפי רברבי, היפך אנפי זוטרי. עיין חגיגה (יג, ע"א). וכתב באפיקי ים (שם) וז"ל, וכידוע שיוסף הוא אנפי זוטרי, קטן של שבטים, והוא נער את בני בלהה, עכ"ל. ובגדלותו עולה מאפי זוטרי לאפי רברבי, ודו"ק.

אבא

אמרו בזוה"ק (בראשית, קעו, ע"א) וישכב את בלהה, ח"ו דאיהו שכב עמה, אלא בנין דעכב לה לשמשא באבוי שמושה דמצוה, ודא הוא בלבול דערסא וכו', ומאן דגרים לעכבא שמושא דמצוה, גרים דיסתלק שכינתא מעלמא, ועל דא כתיב (בראשית, מט, ד) כי עליית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה.

וכתב בזוהר הרקיע (חקת) וז"ל, לבן, סוד לב-נון, אבא עלאה, שהוא אבי ד' נשים הללו, שהם רחל ולאה בלהה וזלפה, עכ"ל. וזלפה ובלהה היו אחיות מן האב ולא מן האם ואין אבהות לגוי, ולכך היה מותר ליעקב לשאתם יחדיו. עיין של"ה (וישלה, תורה אור).

אמא

סוד מדרגת שמונה. וכתבו תלמידי האריז"ל (כן איתא בגלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו, והוא ג"כ ברמ"ז ויקרא) שהשונמית ואבישג, סוד בלהה וזלפה, ושונמית לשון שמונה, והיא תיקון בחינת בלהה, ב' ההין תתאה ועילאה. ועיין ערך קטן בינה.

"אמתי בלהה" (בראשית, ל, ג), אממה, אם-ה. וכן הבוא נבוא אני ו"אמך" (שם, לו, י) קאי על בלהה, כמ"ש בב"ר (פד, יא) מפני שגדלתו כאמו. וראובן שבלבל יצועי אביו, מפני שקנא ל"אמו", כמ"ש שם (צח, ד).

אם המולדת. וכתב בשער הפוסקים (יוצא) וז"ל, רחל לא נזכרה אות ה' כלל בשמה, לא בתחלה ולא בסוף ולא באמצע, ולכן היתה עקרה, כי אות ה' מורה על הלידה בהיותה פתוחה למטה, המורה על היותה ראויה לקבל הזרע וללדת אותו. וע"כ אמרה הנה אמתי בלהה בא אליה ואבנה גם אנכי ממנה, כי להיות שפחתי ואמתי, וכבר יש בה אות ה' המורה על היותה ראויה לבנים, אולי אבנה גם אנכי ממנה ובסבתי להיות בה אות ה"א, עכ"ל. ועיין פע"ח (שער המצות, פ"ז). והוא שנתחלף מאות ח' לאות ה'. עיין פתחי שערים (נתיב פרצוף לאה, פתח ז).

ז"א

כתב הגר"א (תקו"ז, תיקון ע) וז"ל, דמיניה יומין ארוכין - דת"ת נקרא א"א ישראל סבא, ויסוד ז"א (בערכין) נער ישראל ואהבו וכו', והוא נער את בני בלהה, עכ"ל. ומקום בלהה אחורי ז"א. עיין מבוא שערים (ש"ג, ח"ב, פט"ו; ש"ו, ח"ב, פ"ה). ועץ חיים (שער מח, פ"ב).

נוק'

שכינה. ואמרו (זוה"ק, בראשית, קעה, ע"ב) וכי סלקא דעתך דראובן אזיל ושכיב בהדה בלהה, אלא כל יומא דלאה ורחל שכינתא שריא עליהו, והשתא דמיתו שכינתא לא אתפרש מביתא, ושריא במשכנא דבלהה.

וכנגד ב' נשים לאה ורחל, יש ב' שפחות, זלפה ובלהה, כמו שנתבאר במקורות בכתבי האריז"ל שמובאים כאן בהרחבה.

ונוק' סוד בית, וכתב רמ"מ משקלוב בהרבה מקומות, רחל לאה זלפה בלהה, גימט' בית הוי"ה. ובפרטות רמוז בבלהה, ר"ת באחד לחדש הוקם המשכן (שמות, מ, יז), ר"ת בלהה.

כתר

כתב במאירת עינים לר' יצחק דמן עכו (יתרו) וז"ל, והכל תלוי על נקודה, אשר סודה ד' פעמים קנה שעולין כתר, והרמז (משלי, ד) קנ"ה חכמה קנ"ה בינה ובכל קניניך קנ"ה בינה, וזאת הנקודה נרמזה בלה"ה עם שם זלפה, עכ"ל, עיי"ש. וכתב הרמ"ע מפאנו (מאמר מעין גנים, ח"א, ליקוטים) וז"ל, יעקב רחל לאה בלהה זלפה, בגי' תר"ך - כתר, עכ"ל. וכתב רמ"מ משקלוב (ליקוטים, דף שלא) וז"ל, שרה רבקה רחל לאה בלהה זלפה, גימט' ב' פעמים הכתר, עכ"ל. ובפרטות יוה"כ במדרגת כתר. וכתבי (ויקרא, כג, כג) בעשור לחדש השבעי הזה, ר"ת בלהה.

ראובן במעשיו הפסיד "שלשה כתרים" (כלשון חז"ל), בכורה, כהונה, ומלכות.

חכמה

מואב, מ-אב, כמ"ש בקרא שע"ש כן נקרא מואב. והוא בחינת אבא - חכמה. אולם בסוד ההפכים נגלה מואב בבניה, כמ"ש בעץ חיים (שער הקליפות, פ"ב). ועיין קהלת יעקב, ערך זלפה וערך מואב.

חכמה, ראשית. וכתב בחסד לאברהם (מעין ה, נהר כה) שראובן גלגול קין, וזהו ראובן הראשון בכור של אדה"ר, וכשחטא בבלהה פרחו נשמת קין ונתגלגל

על כל אחד ואחד מישראל, היה נושא כפיו לקבל כח מלמעלה לרמוז בעשר אצבעותיו ל' ספירות, עכ"ל. ז"ל הרמ"ע מפאנו (מעין גנים, ח"ב, סדר הקפות לז' ימי החג) שהיו שבטי יעקב ראויים להיות י"ד לולי מעשי יצועי בלהה, עכ"ל. והיינו שהיתה בלהה ראויה לילד עוד תאומים ליעקב, והיו בניו כמנין י"ד.

גבורה

בני בלהה, דן ונפתלי, ר"ת דן, מלשון דין - גבורה. ועיין ערך קטן דעת, שראובן שפגם במעשה בלהה היה בו נשמת קין, מגבורות שבדעת. ובהרחבה יותר. כתב בספר הליקוטים (וישב, מח) וז"ל, וידוע הוא כי לאה ורחל הם מצד החסדים, וזלפה ובלהה הם מצד הגבורות, עכ"ל.

תפארת

ז"ל המשנת חסידים (מסכת היות הקליפות, פ"ב) והעולם השני הוציא אחורי רחל כנגד ת"ת דז"א בלהה שפחתה, ומאחוריה יצאה צפור שנית ושמה אגרת, המושלת על שפ"ד, עכ"ל, עיי"ש. והבן מאוד שיש יחס של בלהה לרחל שהיא שפחתה, ויש יחס של בלהה ליעקב שנעשית שפחתו כאשתו, ודו"ק היטב. והבן שביחס ללאה ורחל היו זלפה ובלהה אמות, כמ"ש הנה "אמתי". אולם ביחס ליעקב היו שפחות. וכתב הרמח"ל (שמואל) וז"ל, צריך לדעת שאמה היא יותר משפחה, שכן מצינו ביעקב שהיה לו בלהה וזלפה, וכתוב בהם "שפחות" (ביחס ליעקב, כנ"ל), ולא "אמתות", מפני שהיו עבדים, אבל לא עבדים ממש, מפני שאעפ"כ היו נשים של יעקב, ומפני כך אינו אומר אמתות אלא שפחות, עכ"ל (ויש יחס נוסף של בלהה ליוסף. עיין ערך קטן יסוד). וצ"ב שכתוב (בראשית, כט, כב) ויתן לבן לה את זלפה שפחתו ללאה בתו שפחה, מדוע הכא כתוב שפחה. וכן כתיב שם בבלהה. ועיין עוד שינוי לשון בין שפחה לשפחה, וביאורו בבאר מים חיים (ויצא, כט). ועיין עוד דגל מחנה אפרים (ויצא, ד"ה והנה בביאורי לשון אותי דייקא).

נצח

נה"י. כתב בגר"א (תקו"ז, תיקון ע') וז"ל, ונה"י נערים כידוע, כמ"ש והנער שמואל, ויהושע בן נון נער, והוא נער את בני בלהה, עכ"ל. והבן שבני אמהות בסוד חג"ת, ובני השפחות בסוד נה"י. ובפרטות יותר איתא בעץ חיים (שער מ"ה, פ"ב) וז"ל, סוד בלהה שפחת רחל שהיא כנגד נה"י דז"א שהיא רחל, עכ"ל, עיי"ש כל הפרק.

ביתרו. ונעתק מראובן בחינת בכור, ונתנה ליוסף, כמ"ש בב"ר (פז, ה).

בינה

אמרו בזוה"ק (זוהר חדש, מט, ע"ב) ובגין דחזת רחל דאתרמיז שמטה ויובל בשמא דלאה, והיא לית לה רשימו דה"א, מיד אמרה הנה אמתי בלהה דאית בה תרי ה"א, ה"א עלאה, וה"א תתאה, בינה ומלכות. ובקליפה בלהה מוח דבינה. עיין בעץ חיים (שער דרושי הקליפות, פ"א). ועיין ברית כהונת עולם (מאמר כה תברכו, פרק ג) שאות ה' אחת לבלהה עצמה (כמו שיש אות ה"א ללאה וזלפה), ואות ה"א נוספת עבור רחל. ושורש אות ה' ברחל, כי שורשם שם ב"ן, שהוא במילוי ההי"ן, ודו"ק.

תשובה. תשוב-ה, כנודע. ועיין דגל מחנה אפרים (וישב, ד"ה או) וז"ל, בלהה, לב-ה"ה, עכ"ל, עיי"ש. ובפרטות, תשובת ראובן על מעשה בלהה. עיין בהרחבה שער הגלגולים (הקדמה לג), ובפירוש בני אהרן שם. ואמרו (במד"ר, יד) ראובן משום מעשה בלהה נתרחק להמנות עם אחיו, ובשביל שביקש שני מעשים טובים, הצלת יוסף והתשובה, נעשה שלום שנכנס עמם במניינם, הה"ד ויהיו בני יעקב שנים עשר. ובאוצר המדרשים (אגדת תפלת י"ח) איתא, מיד חזר בתשובה, וכו', מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו, בא"י הרוצה בתשובה. ודו"ק שע"ז דייקא אמרו מטבע ברכה זו.

דעת

כתב בירשרש יעקב (ערך ראובן) וז"ל, שהיה לו נשמת קין, וע"י חטא בלהה פרחת ממנו, וזהו סוד שהתפלל עליו משה (דברים, לג, ו) יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר, כי נשמת קין מסוד הגבורות דדעת, כמ"ש בערך קין, והדעת נקרא מספר, וע"ז התפלל שיחיה ויקח שורש נשמתו נשמת קין שהוא סוד הדעת, עכ"ל, עיי"ש. ומקור הדברים, עין ספר הליקוטים (מטות) וז"ל, ונשמתו של ראובן היה מסוד הדעת, עכ"ל. ועיין שם (שופטים, פ"ה).

חסד

חור"ג, ב' ידים. וכתב ברקאנטי (ויצא) וז"ל, ותאמר הנה אמתי בלהה בא אליה ותלד על ברכי וגו', לפי ההמשכה והאצילות שהיתה נמשכת ונאצלת על בלהה שפחתה, היתה נמשכת ג"כ עליה כעין נשיאות כפים וסמיכת הקרבן להאציל על הדבר שסומכים עליו כח הראוי, ולפי שלא היה הכהן יכול לסמוך ידיו

נפש

מעשה. וז"ל הרמ"ז (ערכים הכינוים, אות ב, ש"ב) בלהה היא באחורי רחל, והיא בעשיה, עכ"ל. עיין ליקוטי תורה (וירא).

רוח

"הבל". וכתב בספר הליקוטים (ויצא, לה) וז"ל, דע כי בשעה שבלבל ראובן יצועי אביו ומנע משכבה של בלהה כשם שמנע קין (שראובן היה בו נשמת קין) משכב תאומה יתירה של הבל, והוא כפל הה"א בשם בלה"ה עם שאר אותיות הבל, ראוייה היתה להוליד תאומים. והרמז בזה ג"כ לתרי"ן ההי"ן, וסימנך ה"א לכם זרע, ותרי ההי"ן, תאומים משמע, עכ"ל. וכתב בדברי חיים (וישב) וז"ל, בלהה, הבל ה"א, עכ"ל.

נשמה

כתב בשער הפסוקים (ויחי) וז"ל, ראובן בני לקח הטוב של קין, וזהו ראו-בן, ר"ל ראו כי זה בני הוא הבן הבכור הראשון שהיה בכל הנבראים, שהוא קין הבכור. וכשחטא ראובן במעשה בלהה, נסתלקה ממנו בכורתו הטובה של קין הנקראת שאת, והיא בחינת הנשמה שלו, עכ"ל.

חיה

אמרו חז"ל (במד"ר, יג, יז) יחי ראובן במעשה יוסף ואל ימות במעשה בלהה. ועיין ספר היכלות (ד"ה איידי דאתי לידינו מלתא דר"ע). ובאוצר המדרשים (אגדת תפלת י"ח) איתא, כשעשה ראובן מעשה בלהה, פילגש אביו, נקנסה עליו מיתנה, מיד חזר בתשובה, דכתיב וישב ראובן אל הבור, א"ר יוחנן, שחזר בתשובה וחיה, דכתיב יחי ראובן ואל ימות.

יחידה

כתב בלשם (הקדו"ש, ש"ז, פ"ה, אות ג) וז"ל, איך בהתיקון דלעתיד יוכלו כולם לאחד, ויתחדו כל אורות הפרטים דהנוקבין שבהמלכות הכללי, שהם רחל ולאח ובלהה וזלפה, כולן לאחת, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה.

יעקב היה ראוי לילד בן מבלהה (וי"א ב' כנ"ל), ועי"ז היה לו י"ג שבטים, גימט' אחד. עיין אוהב חסד (וישלח). ועי"ז נעשה ח-ד, ח' בני אמהות לעצמם, וכן ד' בני שפחות לעצמם, ואת זה בא יוסף לתקן כמ"ש רבותינו, להאיר את א' ועי"ז להופכם לאחד. עיי"ש בפרשת וישב.

עיין ילקוט ראובני (בשם המגיד) וז"ל, בני בלהה היא חסד ונצח, ובני זלפה הם פחד והודו, עכ"ל. ועיין לשם (הקדו"ש, ש"ז, פ"ה, אות ב).

הוד

כתב רבינו בחיי (שמות, כח, טו) וז"ל, ומה שנתן אבן "אודם" לראובן, ע"ש שהאדימו פניו בחטא בלהה כשבלבל יצועי אביו, והודה ולא בוש, עכ"ל. ומקורו במד"ר (ט, יז) כגון מעשה ראובן בבלהה ומעשה יהודה בתמר, שהודו על מעשיהם ולא בוש.

יסוד

אמרו (תנחומא, צו, פ"ז) כשמת יעקב ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף, מה עשו הלכו אצל בלהה ואמרו לה הכנסי אצל יוסף ואמרי לו אביך צוה לפני מותו, וכו'. וכן י"א שבלהה אמרה ליוסף הנה אביך חולה (פסיקתא רבתי, ג).

ז"ל יונת אלם (פרק פ"ה) והנה היתה ראוייה בלהה ללאה של מעלה, בסוד ל"ב נתיבות חכמה, ה"ח, בינה ותבונה, שתהיה הארתן סמוכה למוחי זעיר, אלא שקדמה שם זלפה, והיה זה כדי שתהא מלכות בלהה מכוונת ליסוד זעיר שהוא יוסף, עכ"ל. ועיין כנפי יונה (ח"ג, סימן נ"ג, וסימן ע').

וכתיב ביה (בראשית, לז, ב) והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה. ואמרו בזוה"ק (ח"א, רנט, השמטות) בג"כ תנינן האי יסוד הוה מהלך על פני כל המערב דהא חולקיה דאחוי דנטר ההוא אתרא ודבנוי, עיי"ש. ועיי"ש (ח"ב, קמה, ע"א). ועיין שער מאמרי רשב"י על התיקונים (ד"ה מאמר בתיקונים תיקון ע'). וז"ל שער הפסוקים (וירא) ולמטה יושבת רחל הגבורה השנית, שהיא ביסוד בחינת עשרה כנודע, ובאחוריה יושבת בלהה שפחתה, עכ"ל. וכתב בלקוטי תורה (ויחי) וז"ל, כשבלבל ראובן יצועי אביו, אז אותן הטפות נכנסו בבטן אסנת וילדה אפרים ומנשה, וז"ס אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, עכ"ל, עיי"ש. וכן הוא ביונת אלם (שם). ובית יוסף משול בלהבה, אותיות בלהה. ועיין באר מים חיים (לך לך, טו).

מלכות

ע"י מעשה ראובן בבלהה אבד המלכות, כמ"ש (תרגום שם. ובמד"ר, ו, ב) ויתן עוז למלכו, שאלולי לא סרח ראובן במעשה בלהה, היה ראוי ליטול כהונה ומלכות.

מילון ערכים בקבלה בלהה

ומכח כך אף נוסף לבסוף אות ה' ליוסף, כמ"ש (תהלים, פא, ו) עדות ביהוסף שמו על ארץ מצרים (תהלים, פא, ו). עיין זוה"ק (ח"ב, רכא, ע"ב). ומכח כך עלה לגדולה במצרים, הן במלכותו, והן בזרעו שנולדו ממנו, אפרים ומנשה, שנחשבים כשבטים, ודו"ק. ושורש התעוררות נשמות מנשה ואפרים, נתעורר בשעה שבא יעקב להזדווג עם בלהה, כמ"ש האריז"ל, עיין ליקוטי תורה (ויחי).

וכנגד בלהה דקדושה, שפחת רחל, יש נוק' דקליפה, אגרת, בחינת סט"א דנוק', והוא קליפת מואב, עיין קהלת יעקב (ערך נעמה). ושורש הדברים בעץ חיים (שער הקליפות, פ"ב), עיי"ש בהרחבה. ועיין שם עוד (שער מט, פרק ט). ונקראת אגרת מלשון אגירה, שע"ז אוגרת ומצרפת ומבלבלת ומערבת הדברים. ושורש הקלקול בבלהה, ש"בלבל" ראובן יצועי אביו, מכח אגרת, ודו"ק. ושורש קלקול זה נעוץ כבר בקין, כמ"ש בספר הליקוטים (ויצא, ד"ה ויהי בשכן) וז"ל, דע, כי בשעה שבלבל ראובן יצועי אביו ומנע משכבה של בלהה, כשם שמנע קין משכב תאומה יתירה של הבל, והוא כפל הה"א בשם בלהה עם שאר אותיות הבל, ראויה היתה להוליד תאומים, והרמז בזה ג"כ לתריין ההי"ן, וסימנך ה"א לכם זרע, ותריין ההי"ן תאומים משמע, עכ"ל.

אמרו חז"ל (זוה"ק, קעו, ע"א) וישכב את בלהה, ח"ו דאיהו שכב עמה, אלא בגין דעכב לה לשמשא באבוי שמושא דמצוה, ודא הוא בלבולא דערסא, וכו', עיי"ש.

ובגין כך נעתקה בכורה מראובן שבלבל יצועי בלהה עם אביו, וניתנה הבכורה ליוסף, שהיה מקרב את בני בלהה, כמ"ש (בראשית, לז, ב) והוא נער את בני בלהה. ופירש רש"י (שם) וז"ל, כלומר, רגיל אצל בני בלהה, לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן, עכ"ל. והיה מקרב הן את בני בלהה והן את בני זלפה, כמ"ש בקרא, אולם בפרט היה מקרב את בני בלהה, שהיתה שפחת אמו, וכמ"ש רש"י (שם, נ, טז) וז"ל, ויצאו אל יוסף - ואת מי שצוו, את בני בלהה שהיו רגילין אצלו, שנאמר והוא נער את בני בלהה, עכ"ל. ובפרטות את דן, עיין מגלה עמוקות (וישב, ד"ה אלה תולדות, וד"ה בגפן).

וביותר חדות, כל לידתו של יוסף מכח בלהה, כמ"ש רחל (בראשית, ל, ג) ואבנה גם אנכי ממנה, וכמ"ש בזה"ק (זוהר חדש, פב, ע"א) וברזא דשמטה ויובל, קביל קב"ה צלותא דשרה רבקה רחל ולאה וזלפה ובלהה, דהא כולהו אתרשימו בה"א, דהיא שמטה ויובל, ובגין דחזת רחל דאתרמיז שמטה ויובל בשמא דלאה והיא לית לה רשימו דה"א, מיד אמרה הנה אמת בלהה דאית בה תרי (ה"א), עיי"ש. ועיין ליקוטי תורה (ויצא, ד"ה וירא ה' כי שנואה לאה).

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בלהה - תוה

בלהה – תוה

רק בתולדת מעשיו שביקש לחלל יצועי אביו, אלא באופן מעשיו אף בהם יש חילול - חלל, פחז, חלל וריקון כנ"ל.

ודייקא ביקש לעשות מעשה זה לחלל יצועי אביו, ביחס לבלהה דייקא, שנקראת כן מלשון בל-הה, העדר, ריקון, חילול. ועשה כן ע"י ש"בלבל" יצועי אביו, בלהה, בלה-ה, לשון בילה, עירוב ובלבול.

ולכך עונשו על מעשה זה, שנשללה ממנו הבכורה, כי חילול יצוע אביו, חילול השכינה שנמצאת בין אביו לאשתו, שכאשר נתחללה השכינה, אז נעשה מקום פנוי וחלל בין אביו לאשתו.

ובשורש הכח הנמצא בין איש לאשתו, זו השכינה, ובתולדה זהו הולד, ודו"ק. וראשיתו הוא הבכור שנמצא בין אביו ואמו, ועי"ז והיו לבשר אחד. וע"י מעשה ראובן חילל מקום חיבור זה, ולכך נעתק ממנו בכורתו, שהוא כח הבן המחבר, ודו"ק. וכתוב (ישעיה, מה, יח) לא תהו בראה לשבת יצרה, וע"י מעשה ראובן נעשה תהו - תוה

כתב בערוך (ערך חת) וז"ל, (ר"ה, יז) אשר נתנו חתיתם בארץ החיים, אמר רב חסדא, זה פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים. (שבת, קנב) וחתחתים בדרך, בשעה שמהלך בדרך נעשה לבו תוהים תוהים, כמו תוה וקם בהתבהלה, תרגום ותוה, עכ"ל.

בלהה - בהלה. עיין ערך זה, סוגיות במחשבה. וכתוב (דניאל, ג, כד) אדין נבוכדנצר מלכא תוה וקם בהתבהלה (ומעין כך שם, ו, כ). וכתב רש"י על אתר, וז"ל, בהתבהלה - בבהלה, כלומר במהירות, עכ"ל. וכן הוא במצודות דוד (שם, ב, כה) וז"ל, בהתבהלה - בחפזון, עכ"ל.

וזש"כ (בראשית, מט, ד) פחז כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה. ופירש רש"י (שם) וז"ל, הפחד ו"הבהלה" וכו', כמים הללו הממהרים למרוצתם, עכ"ל. אולם באבן עזרא (צפניה, ג, ד) כתב וז"ל, נביאיה פוחזים - ריקים, כמו פחז כמים, עכ"ל. ולפ"ז זהו לשון העדר, בל לשון העדר. אולם לרש"י הוא לשון בל מלשון בהלה. ולשיטתו פירש ר' אברהם אבן עזרא (בראשית, שם) וז"ל, פחז כמים - נגזר מן ריקים ופוחזים, מן ענין הריקנות, והטעם, נמשכת אחר תאותך כמו שהמים נמשכין מן הכלי ומתרוקנים ממנו, עכ"ל. ולדבריו סיפא דקרא, אז חללת יצועי עלה, מוכן היטב, חללת, לשון חלל, העדר, ריקנות.

וכתב הרמב"ן (שם) וז"ל, ורבותינו אמרו (שבת, נה) אז חללת יצועי עלה, שכינה שדרכה לעלות על יצועי, והכתוב אומר (דה"י, א, ה), (א) ובחללו יצועי אביו, שהיצוע הוא המחולל וכו', כי ראובן נתכוון לפסול את בללה מאביו וכו', עכ"ל, עיי"ש. ולהנ"ל לשון חילול אינו

קול הלשון

בס"ד

073.295.1245 ♦ 605-313-6660 2 » 4 » 12

1

בלבבי משכן אבנה

2

ארבעת היסודות

3

סדרת "דע את"

4

התבודדות

5

תפילה

6

ספרי קודש

7

דרשות

8

פרשת השבוע

9

מועדי השנה

11

בלביפדיה

מחשבה / עבודת ה'

10

תורה, גמרא, שו"ע

12 » אוצר אותיות

13 » ליקוט צורת אדם ועבודתו

14 » עבודת הנפש לפי עשר הספירות

להאזנה לשיעור

ומקיימים: כוכבית [*] סולמית [#] - <

[מספר שיעור] - < סולמית [#]